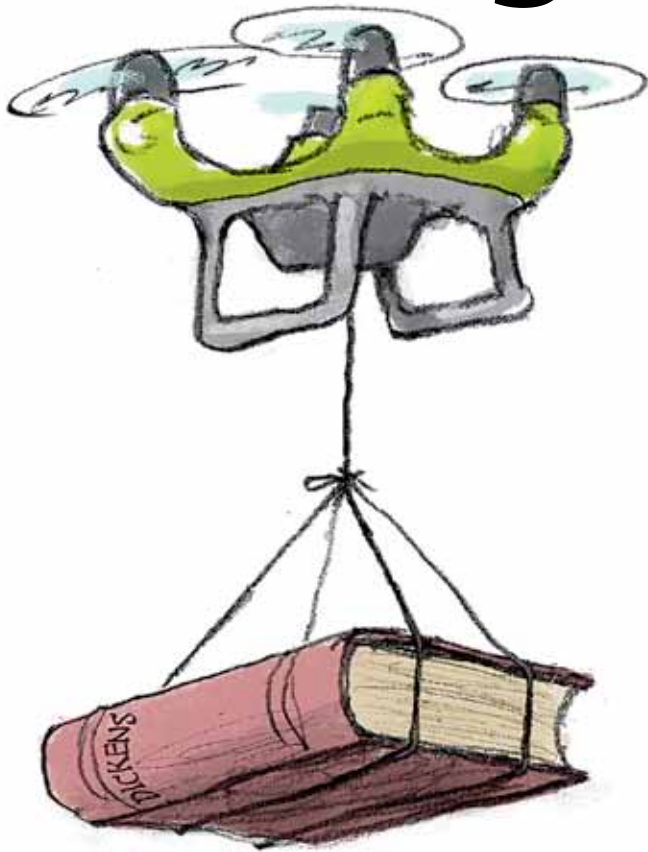

LæringsCentret

Tema om teknologiforståelse

Ny professor i børnelitteratur

1. november 2018 tiltrådte Nina Christensen stillingen som professor i børnelitteratur ved Center for Børns Litteratur og Medier. Udover at professoratet er en kæmpe stor og meget velfortjent anerkendelse af Nina Christensens unikke, mangeårige indsats i det børnelitterære felt, er det også en anerkendelse af betydningen af netop børnelitteraturen - i og imellem medier - som et forskningsfelt med en særlig værdi. Stort til lykke til Nina Christensen!

Klods Hans-prisen 2018 til Di Heslige Slønglers Klup

Skanderborgs "sløngler" blev hædret af Selskabet for Børnelitteratur, IBBY Danmark på Bogforum 2018. Klods Hans-prisen gives til en person, institution eller gruppe, der har gjort en særlig indsats for børne- og ungdomslitteraturen. Sløngelkluppen, der har til formål hvert år at fejre Ole Lund Kirkegaards tidløse forfatterskab og sætte fokus på den gode, finurlige og livskloge børnelitteratur og det fantasirige og skabende liv, modtog prisen for at have skabt Sløngeldage – en årlig tilbagevendende begivenhed i maj med afsæt i Ole Lund Kirkegaards univers, der bl.a. byder på børnebogsmessen Bogdag for borte lorte og en Sløngeldag for alle 3. klasser i Skanderborg Kommune. Hjerteligt til lykke!

Anne Sofie Hammer læste eventyret om Klods Hans og Rasmus Bregnhøj havde tegnet årets plakat.

Formand for Di Heslige Slønglers Klup, Uffe Høj, omgivet af de øvrige "sløngler".

INDHOLD

Opslagstavlen	2
Leder	3
Med begge ben	4
Repræsentantskabsmødet 2018	6
Børn skaber med ultra:bit	9
Eleverne er vilde med ultra:bit	10
Teknologiforståelse i folkeskolen	11
Virtual reality: eleven som modtager, producent og deltager	14
Vejledning i at undervise i skriftlig fremstilling	18
Jeg har lige læst	20
Alle tiders Albus	22

Ny formand for KFPLC

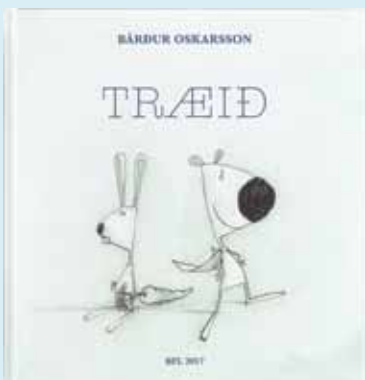
Michael Nøhr, næstformand for Kultur- og Fritidsudvalget (V), Viborg Kommune er blevet valgt til formand for Kommunernes Forening for Pædagogiske Læringscentre. Han er født i 1977 og bor i Klejtrup sammen med sin kone og to børn. Til dagligt arbejder han som planlægger på Arla Foods i Aarhus.

Nordisk Råds børne- og ungdoms litteraturpris 2018...

... på 350.000 kr. gik færøske Bárður Óskarsson for "Træið" (2017), på dansk "Træet" (Torgard 2018). Prismodtageren (født 1972 i Tórshavn) er billedbogsforfatter, illustratør og kunstner. "Træet" handler om kaninen Bob, der har gjort sig tanker om, hvad der mon er på den anden side af træet. Hvad er der mon helt derhenne, der hvor han kun har været sig en enkelt gang, før han måtte flygte fra en hund, længe inden han fik stillet sin nysgerrighed? Træet og tanken om det spændende ukendte på den anden side tiltrækker ham stadig, men han er i tvivl om, hvorvidt han tør gå derhen en gang til. Men måske er det slet ikke nødvendigt? Måske kan Bob stille sig tilfreds med, hvad hans åbenbart meget berejste ven Hilbert siger? (Uddrag fra motiveringen)

PS: Islandske Auður Ava Ólafsdóttir modtog Nordisk Råds litteraturpris 2018 for romanen 'Ör' (på dansk 'Ar', Forlaget Batzer & Co). Også her følges prisen af 350.000 kr.

Forfatterprisen 2018

Ved konferencen "Litteraturens ansigter", som blev afholdt i både Billund og København, modtog Anne Sofie Hammer i oktober 2018 Kommunernes Forening for Pædagogiske Læringscentres Forfatterpris 2018. Anne Sofie Hammer fik især prisen for romanen "Vi ses Pellerøv", som får betegnelsen Årets bog. Foreningens nye formand, Michael Nøhr, overrakte prisen, der er på 30.000 kr. Prisen støttes økonomisk af Edvard Pedersens Biblioteksfond. Stort til lykke til Anne Sofie Hammer!

Skriverprisen 2018

I år havde Skriverprisudvalget nomineret tre værker/forfatterskaber, nemlig "Fuglemanden" (Carlsen) af Sarah Engel og Lilian Brøgger, "Sne" (Straarup & Co.) af Marie Duedahl og Troels Gollander for forfatterskabet (Gyldendal). Skriverprisen 2018 gik til Troels Gollander for et fremragende faglitterært forfatterskab og blev overrakt på BogForum. Hjerteligt til lykke til prismodtageren! Se mere på Undervisningsministeriets hjemmeside.

Årets Orlapriser gik til:

Flotteste bog at kigge i: 'Mirja – Drømmestenen' af Gunvor Ganer Krejberg og Rebecca Bang Sørensen.

Bedste bog, jeg blev klogere af: 'Guide til piger' af Sabine Lemire.

Bogen, der fik mig til at grine: 'Bubbi – den talende hund' af Morten Münster og Merlin P. Mann. Den mest spændende bog, jeg har læst: 'Hitman' af Peter Krogholm.

For første gang blev Orlas Ærespris uddelt. Den gik til Josefine Ottesen.

Pædagogisk LæringsCenterForening
Hjemmeside: www.plcf.dk
E-mail: plcf@outlook.dk

Redaktør

Eline Mørch Jensen
Weysesgade 9, 2100 København Ø.
Tel: 2171 7027
eline.moerch@gmail.com

Landsstyrelsen

Formand

Birgitte Reindel
Sophie Magdalenens Vej 1a, st.th, 3460 Birkerød
Tel (privat): 2329 6263
Tel (arbejde): 3366 4100
birgitte.reindel@skolekom.dk

Anne Foverskov

anne.foverskov@skolekom.dk

Kirsten Bundgaard Lassen

kirsten.bundgaard.lassen@skolekom.dk

Steen Juul Møller

steen.juhl.moeller@skolekom.dk

Karin Kjeldsen

karin.kjeldsen@skolekom.dk

Pensionistgruppen

Formand Stig Bergmann
Stokkemarkevej 19, 2730 Herlev
Tel (privat): 2254 5456
Tel (forening): 51 95 6777
stig@bergmann.st

Annoncer og ekspedition

PLCF Kommunikation

Banevang 5, 7100 Vejle
PLCFKom@dansklf.dk

Alle henvendelser vedrørende abonnement på
LæringsCentret rettes til plcfkom@dansklf.dk

Adresseændring meddeles til

PLCFKom@dansklf.dk

Abonnement: Kr. 725,- inkl. moms.

Næste nummer af LæringsCentret

udkommer primo februar 2019.

Udkommer 8 gange årligt.

Oplag: 1.500 – ISBN 0105-9556

Design og grafisk produktion

CS Grafisk A/S

Deadlines:

Nr. 1: 1 januar 2019 (udkommer primo februar)

Nr. 2: 1. februar 2019 (udkommer primo februar)

Nr. 3: 1. marts 2019 (udkommer primo april)

Artikler i LæringsCentret dækker ikke
nødvendigvis redaktionens og/eller Pædagogisk
LæringsCenterForenings synspunkter.

Forside: Lars Andersen

Medlemskab: Skriftligt via hjemmesiden på
www.plcf.dk.

Kontingent: Opkræves én gang årligt i oktober.

Overgang til pensionistfraktionen: Skriftligt
via hjemmesiden (PLCF.dk)

Flytning, navneskift m.v.: Skriftligt via
hjemmesiden (PLCF.dk) eller direkte til
laeringscenterforening@dansklf.dk.

En sidste hilsen i 2018

I starten af november holdt vi lokalkredskursus, prisoverrækkelse af PLCF-prisen og repræsentantskabsmøde. Det var en dejlig weekend med en masse engagement, og I kan selvfølgelig læse mere om det hele inde i bladet.

Jeg vil blot nævne, at vi vedtog et sæt nye vedtægter, der bl.a. indebærer, at de lokalområder, hvor medlemmerne ikke ønsker at påtage sig arbejdet i en lokalkreds, fremover vil høre under landsstyrelsen. De nye vedtægter er lagt på vores hjemmeside plcf.dk, og de vil blive gældende fra repræsentantskabsmødet næste år. Indtil da skal medlemmerne i lokalkredsene beslutte, om de ønsker at fortsætte som lokalkreds, eller om de ønsker at komme direkte under landsstyrelsen.

Derfor er det ekstra vigtigt med stor opbakning til forårets generalforsamlinger i lokalkredsene.

Ellers har dette blad fokus på teknologiforståelse. Det er der mange landet over, der er optagede af, hvilket vi så, da 150 skoler havde budt ind på at være med i det 3-årige forsøg om teknologiforståelse i folkeskolen. 46 skoler er valgt ud, og der lægges i øjeblikket sidste hånd på målbeskrivelser og vejledning til faget. Det bliver spændende at følge forsøget, hvor nogle skoler har teknologifaget som selvstændigt fag, mens andre skoler inddrager faget i en række af fag. Det er vigtigt, at der ikke kun er fokus på den tekniske og konkrete del af faget, men at hele dannelsesaspektet af faget bliver grundlaget. Ellers udnytter vi ikke de muligheder, vi har lige nu, til at få faget til at hænge sammen med folkeskolens formål. Det er jeg dog helt sikker på, at skrivegruppen bag mål og vejledning til faget har fuld fokus på.

Jeg er sikker på, at der mange endnu uforløste muligheder i den teknologi, vi omgiver os med. Jeg kan fx stadig genkalde mig de følelser, min krop blev fyldt af, da jeg for snart et år siden prøvede VR-briller (VR = virtuel reality) og et program, der ville have mig til at træde ud på en smal bjælke højt oppe i en skyskraber – altså virtuelt. Selvom min hjerne godt vidste – og lige havde set – at det drejede sig om et bræt lagt direkte på gulvet, blev hele min krop grebet af panik, fordi den levede sig så godt ind i det, jeg så i brillerne. Jeg kunne simpelt hen ikke overtale min krop til at gå mere end halvandet skridt ud, inden jeg hastede tilbage i sikkerhed i elevatoren.

Den indlevelse må kunne udnyttes positivt i folkeskolen også – sammen med en drøftelse af, hvordan krop og teknologi spiller sammen. Det vil jo være helt oplagt i natur/teknologi og geografi, hvor eleverne uden at rejse mange kilometer kan opleve at være forskellige steder i verden. Samtidig er 4. årgangs elever godt i gang med Micro:Bit'en i år over hele landet. Mange entusiastiske

lærere laver spændende forløb, men det kan være svært at følge med og udnytte teknologiens muligheder, hvis man kun har fået det lille introduktionskursus, der fulgte med pakken. Der er virkelig brug for mere uddannelse, så man kan mere end blot at lade eleverne lege med teknologien.

Læs mere inde i bladet om både VR og Micro:Bit.

Jeg vil slutte af med at ønske alle medlemmer, abonnenter og samarbejdspartnere en dejlig december, en vidunderlig jul og et forrygende godt nytår! Vi ses igen i starten af februar 2019.

Birgitte Reindel, formand for PLCF

Med begge ben

Hvor er bøger dog en dejlig ting. De har altid været en utrolig vigtig del af mit liv – først som nyder, nu som bidragsyder – og jeg må sige, at lige nu er jeg enormt begejstret for at være i bogbranchen. Ikke mindst sådan en prisaften som i aften. Priser giver energi og lyst til at arbejde endnu mere, med det man er i gang med og alle har brug for skulderklap af og til. Men priser er ikke noget man går og tænker på i det daglige. Her er det det lange seje træk med at skrive og tegne der fylder alt. Sådan skal det være. Men det lange seje træk kan også blive lidt tungt.

For 8-9 år siden var jeg faktisk lidt træt af bogbranchen og tænkte, at det var noget skidt at stå med begge ben i den, som jeg gjorde på det tidspunkt – altså med både mit forfatterben og mit tegnerben. Jeg ville træde ud af branchen, i det mindste med det ene ben, og jeg vidste lige hvordan. Jeg ville male. Jeg ville ind i kunstverdenen. Galleriverdenen. Med helt andre forhold. Helt andre mekanismer. Helt andre mennesker og institutioner. Så jeg skruede så godt som helt ned for bogillustrationer og gik i gang med at male malerier. Det lå mig ikke spor fjært, for jeg begyndte at male som syttenårig og gjorde det gennem alle årene som en rigtig dejlig hobby. Nu satsede jeg mere helhjertet på det, og det gik rigtig godt. Jeg kom hurtigt i stald hos flere gallerier, interessen var stor, og jeg solgte alle de malerier, jeg lavede. Så fik jeg en slem tennisalbue, der forhindrede mig i at male, og i nogle år måtte jeg nøjes med at skrive. Det passede mig ikke ret godt for jeg har tegnet eller malet hele mit liv – jeg kunne ikke bare forlade det fuldstændig – så jeg begyndte at tegne igen, for det var ikke så belastende for armen.

Det faldt sammen med, at der skete spændende nye ting på bogmarkedet. Der kom flere og flere graphic novels, og det syntes jeg var interes-

sant. Jeg har en svaghed for tegneserier og lavede selv mange af dem som ung. Nu kom de ind i bogverden på en højst original måde, syntes jeg, og jeg fik lyst til selv at prøve kræfter med det format. Da Anette Øster og Jesper Wung-Sung spurgte, om ikke jeg kunne tænke mig at lave en graphic novel over Jespers roman "Kopierne," slog jeg til.

Dog ikke uden en vis bekymring for jeg vidste godt, at det var en kæmpe mundfuld, den suverænt største og mest krævende tegneopgave, jeg nogensinde havde givet mig i kast med, men jeg fik den lavet, og den åbnede mine øjne for helt nye måder at ikke bare illustrere på, men også at integrere tekst og tegning.

For et par år siden gik jeg så af egen drift i gang med en ny graphic novel, som jeg pludselig blev klar over, at jeg bare *måtte* lave: Frans Kafkas "Forvandlingen". Jeg har læst og genlæst Kafkas værker utallige gange, siden jeg opdagede dem som ung mand, og og er faktisk lidt skuffet over mig selv. Skuffet over at jeg ikke for mange år siden fik den idé at illustrere noget af Kafka.

At remediere "Forvandlingen" til et visuelt medie var endnu en mastodontisk opgave. Også en angstprovokerende opgave, for jeg var klar over, at jeg blev nødt til at smide hovedparten af den her ikoniske tekst ud. At sidde og strege tekst ud i "Kopierne" og "Forvandlingen" og samtidig bevare nok til at holde sammen på historien, lærte mig en hel masse nyt om samspillet mellem tekst og tegning, og det gik op for mig, at fordi jeg både skriver og tegner, giver det mig nogle unikke muligheder. Ikke at det er et kvalitetsstempel i sig selv – slet ikke – det rummer bare et potentiale til at ryste to forskellige medier, som virkelig klæder hinanden, endnu tættere sammen, og det besluttede jeg mig for at lave mere af.

Det blev til "Vildnis og tropehjelme" som udkom for et par måneder siden. Det er absolut ikke en graphic novel – men i visse passager er det. Det er absolut heller ikke en traditionel tekstbog – men i visse passager er det. Den vekselvirkning synes jeg er yderst interessant. Det vil jeg gerne lave mere af. Og nu står jeg så her og synes at bogbranchen er et rigtigt spændende sted at stå igen – jeg tror nok, jeg må indrømme, at jeg denne gang er plumpet dybt i med begge ben.

Jeg har fået udgivet bøger siden 1990, så jeg kan også godt mærke alle de andre forandringer, der er sket på bogmarkedet de seneste år. Ebøgerne er kommet. Lydbøgerne er kommet. Det er blevet nemmere og billigere at producere bøger – alle og enhver kan efterhånden gøre det, og gør det – men jeg kan også mærke, at det er blevet meget sværere at sælge bøger og ikke mindst at få opmærksomhed om sine bøger.

De fleste af de bøger jeg skriver, kommer dårligt nok ud i boghandlerne. Derfor er det så fuldstændig fantastisk, at vi har et helt tredje bogkredsløb ved siden af boghandlerne og folkebibliotekerne. Nemlig skolebibliotekerne – som de så ikke hedder mere – men så de Pædagogiske Lærings Centre, da. Jeg kan lige så godt sige det, som det er: jeg er *vild* med PLC'erne. Der er virkelig gang i læsningen ude i skolerne, det mærker jeg tydeligt, når jeg kommer ud og holder foredrag. For det meste møder jeg entusiastiske lærere og skolebibliotekarere, og det er simpelthen så skønt at se, hvor seriøst man mange steder tager det at arbejde med ny danskskrevet litteratur i skolerne.

Den indsats kan ikke overvurderes, den er med til at sikre en meget vigtig diversitet på bogmarkedet. Hurra for det og hurra for PLC'erne. Og stor tak for den her pris. ■

Forfatter
Katrine Marie
Guldager

Mister Georg gør det lettere at sige de svære ting højt

Bøgerne om Mister Georg er tegnet af Charlotte Pardi og skrevet af forfatteren Katrine Marie Guldager til eleverne i indskoling. Hun formår at fortælle historier i et levende sprog, der på en sjov måde stiller skarpt på børns virkelighed. I hver bog er der undrespørgsmål, som sætter gang i en fælles refleksion. På den måde bliver det lettere for hele klassen at tale om de udfordringer og svære følelser, man møder i hverdagen.

Find bøgerne på gyldendal-uddannelse.dk

GYLDENDAL

Repræsentantsk

Af Eline Mørch Jensen

Første weekend i november mødtes 31 repræsentanter fra PLCFs lokalkredse og Landsstyrelsen til lokalkredskursus og repræsentantskabsmøde 2018 som stod i forandringens tegn.

Lørdagen blev indledt med formandens velkomst, en fællessang og herefter en præsentationsrunde blandt de fremmødte – som altid foregik det på det dejlige Gl. Avernæs, som i disse dage duftede af nedfaldne æbler og blade i glødende efterårsfarver i flot solskin.

Præsentationerne vidnede om store regionale forskelle, hvor nogle kunne berette om rigeligt med timer til rådighed på deres læringscentre, bugnende bogreoler og spændende nyindkøb, inspirerende samarbejde med kolleger og fuld opbakning fra ledelsen, mens andre fortalte om at have 4-5 ugentlige timer på PLC og biblioteker næsten uden bøger, hvor eleverne klagede og sagde "jamen,

den bog har jeg altså læst" og hvor man efterhånden ikke havde haft midler til at købe bøger i flere år. De sidste var forståeligt nok ret jaloux på de første!

Den digitale læsers hjerne

Herefter var der lokalkredskursus, som i år havde et oplæg om *Den digitale læsers hjerne* ved Kresten Bjerg på programmet. Han fortalte om hvorfor det kræver nogle særlige greb at gøre digitale tekster læsbare, selvom vi har at gøre med en ny type læsere som er vant til at aflæse tegn på en skærm og omsætte disse til betydninger, og han kom med nogle meget anvendelige bud på hvordan digitale tekster kan skrues sammen, så læserne får mest muligt udbytte ud af dem.

Det gælder bl.a. om ikke at opbygge teksterne hierarkisk eller kronologisk, efter som digitale læsere ikke starter oppe i venstre hjørne af skærmen for at slutte nederst i højre hjørne, men typisk springer i teksten, bliver forstyrret og orienterer sig i forhold til links m.v.

Indtil for 20 år siden var alle læserun-

dersøgelser ifølge Kresten Bjerg om læsning på papir, mens der i dag findes en del forskning om digital læsning. Generelt peger undersøgelserne på at den store forskel på analog og digital læsning er, at hjernen i højere grad aktiverer langtidshukommelsen, når man læser tekster på papir, mens korttidshukommelsen oftere er i spil ved digital læsning. Ikke altid og ikke konsekvent naturligvis, de fleste kender vel fornemmelsen af ikke at kunne huske et ord af hvad de har læst i en bog, men langt hen ad vejen.

Børn vil læse på papir

Han refererede bl.a. til undersøgelser foretaget af Læsecenteret i Stavanger, som klart viser at dem der læser analogt altid er bedre til at svare på spørgsmål til teksten (kontrollspørgsmål), bedre til at koncentrere sig og huske hvad de har læst. Af samme grund foretrækker langt de fleste mennesker at læse længere tekster på papir, ikke mindst børn og unge læsere, hvilket kom som en overraskelse for de fleste deltagere på lokalkredskurset, som blev bedt om at stemme om, hvad de troede at børn og unge ville foretrække. Faktisk viser forskningen at jo yngre man er, desto mere foretrækker man at læse på papir. Så husk lige det, alle lærere og læringsvejledere!

En anden interessant information var, at de stærke digitale læsere også er stærke analoge læsere, og at de mest uddannede mennesker – og i øvrigt også de fleste kvinder – foretrækker at læse analoge tekster.

Kresten Bjergs skriveråd til at fremstille mere læsbare digitale tekster var bl.a. at huske at gentage formuleringer/indhold, at konkretisere det abstrakte,

En glad Søren Jessen ved overrækkelsen af PLCF-prisen 2018 på Gl. Avernæs.

absmødet 2018

Landsledelsen: Øverst fra venstre: Steen Juul, Birgitte Reindel, og nederst fra venstre: Kirsten Bundgård Lassen, Karin Kjeldsen, Anne Foverskov, Marlene Drost.

at udpege det generelle og bryde teksten mest muligt op i sekvenser. Desuden kan det være klogt at bryde nogle regler, fx er der ingen grund til at skrive tekster, som skal passe ind i en rudekuvert, når man skriver tekster til skærmlæsning. Til gengæld kan der somme tider være gode grunde til at bruge en smiley.

Grundlæggende anbefalede han at man lægger ud med kendt information inden man præsenterer ny information, dvs. at en emnesætning bør efterfølges af en uddybende sætning, samt at der som hovedregel optræder en central aktør og et udsagnled (en handling) tidligt i teksten.

PLCF-prisen 2018

Eftermiddagens sidste timer gik med fri leg, idet der var lagt en walk & talk ind i programmet. Undertegnede brugte tiden på en dejlig gåtur i terrænet sammen med bladudvalgsgruppen, hvor vi udover et frisk

pust fra havet fik talt om temaerne i LæringsCentret det kommende år. Og så - efter en herlig gourmetmiddag, hvor fire heldige modtagere af Lars Andersens fine forside-illustrationer blev fundet - var det tid til afsløringen af vinderen af Pædagogisk LæringsCenterForenings Pris 2018: Søren Jessen. For de der ikke havde fornøjelsen af at være til stede ved den festlige prisoverrækkelse, kan prisudvalgets begrundelse læses i form af formand Karin Kjeldsens tale i LæringsCentret nr. 7, mens Søren Jessens takketale står at læse i det nummer, du sidder med i hænderne, eller alternativt kan ses og høres i en optagelse på PLCFs hjemmeside.

Herefter var der plakat-signering og socialt samvær inden nogle timers søvn før morgendagens repræsentantskabsmøde. Der som nævnt stod i forandringens tegn, i det Landsstyrelsen med forskellige forslag til vedtægtsændringer havde lagt op til en omlægning af

foreningens struktur. Det kom der en livlig og engageret dialog ud af, dels på forhånd i lokalkredsene, som for fleres vedkommende havde kommentarer og forslag med sig hjemmefra, dels på selve repræsentantskabsmødet.

Nye vinde over PLCF

I anledning af de nye tiltag har jeg bedt formand Birgitte Reindel om at samle op på processen og redegøre for hvorfor, der blæser nye vinde over PLCF-prisen 2018 – og hvorfor forandringerne skal ske netop nu:

- Det er der flere grunde til. Dels har vi gennem længere tid haft et faldende medlemstal (som så mange andre foreninger), dels har det været svært for en del lokalkredse at finde nogen, der ville sidde i lokalkredsbestyrelserne. Det har betydet sammenlægninger af en del lokalkredse. Derudover har vi de sidste år haft en landsstyrelse, der ikke var fuldtallig. Det sætter ekstra pres på dem, der er tilbage i bestyrelserne, mener Birgitte Reindel og tilføjer:

- Samtidig kan det godt tænkes, at der er nogle af vores medlemmer, der gerne vil give en hånd med en bestemt ting, men som ikke har mod på at binde sig til at sidde i en bestyrelse. Sidste år holdt vi vores repræsentantskabsmøde som et fremtidsværksted, der gav os nogle pejlemærker på, hvilken vej vi gerne ville gå. De tanker har et 'Strukturudvalg' så arbejdet videre med siden da.

Hvad er det der ikke fungerer ved den nuværende organisering/opbygning?

- Med det faldende medlemstal har vi selvfølgelig fået en dårligere ►

økonomi, så vi skal sikre os, at de penge der bruges, kommer medlemmerne til gode. Og så skal vi passe på med at overbebyrde dem, som sidder i en bestyrelse, men i stedet prøve at fordele arbejdet på flere hænder. De vedtægtsændringer, vi nu har vedtaget, er også sprogligt opdaterede, så de passer bedre til den mission og vision, vi vedtog sidste år.

Ifølge Birgitte Reindel betyder det at det stadig er muligt at være organiseret i en lokalkreds, hvis der er opbakning til det lokalt. Fremover, dvs. efter næste års repræsentantskabsmøde, vil det komme til at hedde en lokalafdeling.

- Men i de områder, hvor man ikke har ildsjælene til at sidde i en lokal bestyrelse, vil man i fremtiden høre direkte under landsstyrelsen, som i øvrigt kommer til at hedde forretningsudvalget eller FU. Hvis man som almindeligt medlem har lyst til at give en hånd med arbejdet i PLFC, kan man melde sig til at sidde i et af de udvalg, der nedsættes på repræsentantskabsmødet, der fremover hedder årsmødet, forklarer hun.

- Måske vil nogen gerne hjælpe med at komme med idéer til fx bladet eller til hjemmesiden, og så kan man melde sig til de udvalg. Andre vil måske gerne hjælpe med at få en konference op at stå i et område, der hører under FU. Eller der kan være nogen, der har lyst til at arrangere et møde om et bestemt tema, og så kan

man foreslå det på årsmødet og gå ind i planlægningsgruppen. Mulighederne er mange. Vi håber på, at flere vil være aktive i foreningen, når det er en afgrænset opgave, man er med til at løse.

Er organisering i fagfaglige foreninger som PLCF vejen frem?

- Det kan jeg jo ikke vide, men som det er nu, er der rigtig mange, der ville mangle os, hvis vi ikke fandtes. PLCF er en mulighed for at være med i et fagligt 'nørde'-fællesskab, der kan være svært at finde på ens egen skole, og som heller ikke findes i alle kommuner længere. Det er rart at vide, hvor man kan kigge efter inspiration og nye veje at gå, mener Birgitte Reindel.

Hun understreger at PLCF, qua samarbejdet med ministeriet og mange andre parter, samtidig er med til at påvirke udviklingen, selvom det måske ikke er et arbejde der er synligt for alle.

- Alligevel er vi en del af et større hele. Det gælder også vores samarbejde med Danmarks Lærerforening, som vi prøver at gøre opmærksom på de arbejdsvilkår vores medlemmer har.

Har I opgivet sammenlægningen med Danmarks IT- og medievejlederforening eller udvidelsen med de øvrige vejledere?

- Jeg vil ikke sige, vi har opgivet den, men vi fokuserer mere på at

samarbejde om konkrete sager. Fx deltog vi på årets Folkemøde på Bornholm sammen med it-vejlederne og Skolelederforeningen, og det har vi planer om at gøre igen til næste år.

Hvordan ser PLCFs fremtid ud - i forhold til medlemstal og nytilkomne unge?

- Jeg er ikke spåkvinde, men så vidt jeg husker, har vi stadig en stor gruppe medlemmer, der nærmer sig pensionsalderen. Hvis man, når de går på pension, vælger at ansætte en anden i funktionen på PLC, så får vi sikkert et nyt medlem, men hvis man vælger at fordele funktionen ud på fem forskellige, så vil deres primære identitet ikke være som PLC-medarbejder, og så er det ikke sikkert, vi får de fem som medlemmer. Jeg tror også, det er en af grundene til vores medlemsfald – at PLC-timerne enten er sparet væk eller blevet fordelt hos mange forskellige. Foreløbig er jeg dog fortrøstningsfuld. Vi får stadig masser af nye medlemmer – også yngre.

Hvorfor skal man være medlem af/melde sig ind i PLCF?

- Det skal man for at have et fagligt fællesskab, hvor man kan få inspiration, sparring, faglig udvikling – og gode oplevelser. Det skal man for at man har nogen, der prøver at påvirke arbejdsvilkårene i en positiv retning – og for selv at være med til at påvirke skoleudviklingen i Danmark – især på PLC-området. ■

Gå ikke glip af Viborgkonferencen!

5. marts kl. 9.00 - 6. marts kl. 15.00 2019

Vi sætter spot på læringscentrets muligheder med overskriften MULTI

Du vil møde "Verdens bedste danske skole", årets prismodtager Søren Jessen og Jesper Wung-Sung i samtale med Anette Øster. Du kan prøve "Break out Edu" og høre om læsevaneundersøgelsen ved Henriette Romme.

Alexander von Oettingen afslutter med foredraget; "Bibliotekarens opgave i og ansvar for dannelse"

Læs mere på viborgkonferencen.dk

Børn skaber med ultra:bit

Af Trine Charlotte Hjorth Jensen, DR Skole

“Vi går i 4. klasse, og med vores micro:bit vil vi åbne Langebro!” råber 10-årige Vigga Poland i en megafon. Sammen med fire kammerater står hun midt på Langebro mellem København og Amager og blokerer for biler og cyklister. “Lad os gøre det!”, fortsætter Vigga, “3, 2, 1, NU!”.

På “NU!” trykker 4. klasserne på en knap på hver deres mikrocomputer og tager kontrol over Langebro. En alarmklokke ringer, og broen går op. Sådan startede projekt ultra:bit i september 2018, hvor børn fra hele landet tog kontrol over teknologien. Ikke kun på Langebro, men også på såkaldte KreaKodeCamps og i skolerne.

“ultra:bit” er et digitalt dannelsesprojekt, som DR, Industriens Fond og Center for Undervisningsmidler (CFU) står bag. Inden sommerferien fik samtlige af landets 4. klasser mulighed for at tilmelde sig projektet, der med støtte fra Industriens Fond bl.a. indeholder gratis mikrocompu-tere til alle børn. Det har resulteret i, at mere end 60.000 børn i 4. klasse – 91 procent af 4. årgang – deltager i ultra:bit i både undervisningen og i fritiden. Her kan børnene skabe alt fra skridttællere til vandingssystemer med mikrocomputeren BBC micro:bit, der er på størrelse med en tændstikæske.

Leg og lær både i skolen og fritiden

Ligesom alfabetet er nøglen til at læse og skrive, er programmering nøglen til at forstå og deltage i vores digitale samtid. Børn skal derfor ikke bare være forbrugere af teknologi, men lære og have lyst til at skabe med den. Det er dét, der er formålet med ultra:bit: at inspirere børn til at være kreative med teknologien – og tage stilling til den.

Projekt ultra:bit folder præmissen ud med lærerig underholdning på alle DR Ultras platforme og med underholdende læring på DR Skole. DR Ultra har blandt andet lavet afsnit af de populære børneprogrammer ‘Klassen’, ‘Designtalenterne’, ‘Nørd’ og ‘Kreakampen’, som løber over skærmen og giver hver deres vinkel på kodning, teknologi og digital dannelse i børnehøjde.

Mere end 60.000 børn i 4. klasse giver ultra:bit liv uden for skærmen. De er ‘Årgang ultra:bit’. Både piger og drenge programmerer nu selv deres mikrocomputere i skoler over hele landet. På DR Skole kan lærerne finde digitale undervisningsforløb til dansk, matematik, natur og teknologi, håndværk og design samt understøttende undervisning. Materialet bringer teknologien ind i de enkelte fag og lever samtidig op til fagenes fælles mål. Derudover tilbyder CFU en hel række kurser til underviserne.

Motivationen hos pigerne er i top

Der er et solidt grundlag for en indsats som ultra:bit netop nu. Det viser konklusionen fra en ny undersøgelse, som Naturfagenes evaluerings- og udviklingscenter (NEUC) har foretaget blandt 8.200 børn som led i indsatsen ‘ultra:bit – børn, teknologi og kreativitet’. Hver femte dreng i 4. klasse mener ifølge undersøgelsen, at programmering er ‘en drengeting’. Den holdning er pigerne dog helt uenige i. 9 ud af 10 piger i 4. klasse mener nemlig, at både drenge og piger selvfølgelig kan lære at programmere.

Børn bliver tit skældt ud for at bruge for meget tid foran skærmen. I ultra:bit skal børnene lære at programmere for at skabe produkter, der kan løse problemer uden for skærmen. For at børnene kan få mere

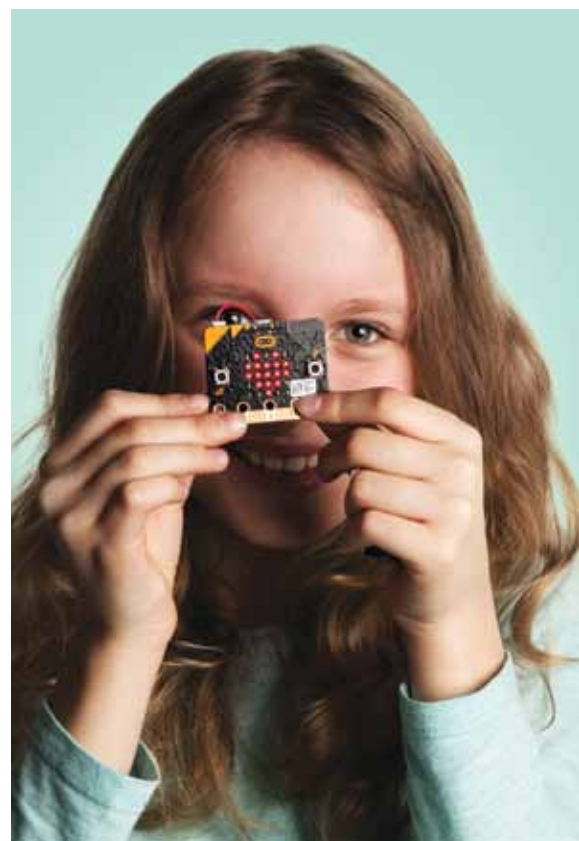

Foto: Bjarne B. Hermansen, DR

opbakning til projektet hjemmefra, er forældrene blevet involveret fra starten. Blandt andet med indslag om ultra:bit i Aftenshowet på DR1 og indslag i alle P4-distrikterne, der følger ultra:bit-familier. Også DR2, P3 og dr.dk dækker ultra:bit, så forældre og andre interesserede kan blive klogere på projektets vision. Samtidig sørger skoleledere, lærere og it-vejledere for, at ultra:bit forankres i skolernes hverdag over hele landet. Projekt ultra:bit er inspireret af BBC, som for et par år siden uddelte 1 mio. micro:bits til samtlige 11-årige i England – og ligeledes fulgte op med programmer og produktioner på diverse platforme.

Det er stadig muligt at tilmelde sig ultra:bit på <https://www.surveygizmo.com/s3/4347495/> Ultra-bit-tilmelding

Eleverne er vilde med ultra:bit

Af Anne Abery Hansen, lærer,
pædagogisk it-vejleder og
PLC-konsulent i Hillerød kommune

På Hillerød Vest Skolen står PLC for introduktionen af ultra:bit på 4. klassetrin. Projektet blev så stor en succes at det nu er udvidet til at omfatte 5., 6. og 8. klasse. Og de er vilde med det!

I Hillerød kommune har vi haft besøg af DR's taskforce, som skulle sætte 4. classes lærere og andre ressourcpersoner i gang med micro:bits. Det lykkedes os at samle ca. 30 kolleger, som var nysgerrige og interesserede i at få præsenteret mulighederne med micro:bits. DR's taskforce bestod af en rigtig dygtig formidler og en lige så dygtig tekniker. De formåede at gøre alle meget optagede af at lave temperaturmålinger og rystespil m.m. på micro:bitten, så de 3 timer gik hurtigt!

På Hillerød Vest Skolen valgte vi ikke at tage til DR byen, hvor vi ellers var inviteret til et kick-off event, som skulle skyde projektet i gang. Vi er derfor to medievejledere, Camilla Kistrup og undertegnede, som har taget bolden. Hillerød Vest Skolen har 848 elever fordelt på to matrikler.

Vi holdt indledningsvis et møde med 4. classes lærerne, hvor vi fortalte om vores ideer med hvordan man kan gå til ultra:bit. Vi oplevede dog, at ingen

af lærerne umiddelbart syntes, at de skulle være tovholdere. Det var der hverken tid eller overskud til. Det var lidt snak om, hvilke fag der passede bedst til projektet og hvor det mest naturligt hørte hjemme. Det endte med, at det blev matematik- og dansklærerne som indvilgede i at gå med ind i projektet.

Umiddelbart syntes lærerne dog at det var en lidt stor og uoverskuelig opgave at skulle gå i gang med kodning, så vi besluttede sammen, at vi som medievejledere ville starte vores lokale projekt med at være med i klasserne.

Projektet kører stadig, og i skrivende stund er vi stadig inde i 4. klasserne. Vi har besluttet, at vi vil blive ved med at følge projektet, så det ikke dør ud efter de første 4 gange – målet er, at elever og lærere tager ultra:bit til sig, tænker dem ind i undervisningen, afprøver dem, laver små laboratorier, udforsker.

Som medievejledere er vi ikke stoppet der! Vi har en velfungerende it-patrulje, som består af elever fra 5. og 6. klasse, som nu også er gået i gang med at afprøve micro:bits'ene og bl.a. er begyndt at designe deres egne spil m.m.

Vi afprøver også ultra:bit i 8. klasse, som er en scienceklasse. Det er virkelig interessant! Efter en kort introduktion, hvor vi gerne ville guide eleverne et stykke hen ad vejen, stak de hurtigt af fra os og tog selv over. Vi har en del grej ud over selve micro:bits'ene, som de også

Vi har efterfølgende været i en 4. klasse, som var vilde med micro:bits'ene. Vi brugte DR's introforløb "Alt om ultra:bit i skolen". Vi startede med en fælles gennemgang af projektet og hvordan en micro:bit fungerer. Derefter arbejdede eleverne med 3 simple kodeopgaver, hvor de også eksperimenterede. Tiden fløj for dem, og de ville meget gerne have fortsat. Eleverne spurgte, hvor de kan købes, og hvornår vi skulle kode igen. Skønt at mærke, at de var så optagede af det – i flow!

afprøver, bl.a. en robotbil, og en af eleverne i 8. klasse lavede en lommeregner! Vi havde afsat 4. lektioner til forløbet, men eleverne ville så gerne fortsætte projektet, så det gjorde de!

Kunsten for os som medievejledere er nu at sætte micro:bits'ene ind i en sammenhæng, at gøde jorden for at elever og lærere husker at tænke på at inddrage dem som en del af en problemløsning – at ikke kode blot for at kode.

Teknologiforståelse i folkeskolen

Af Eline Mørch Jensen

Elever skal ikke bare lære at kode! Det er nødvendigt at de også bliver klædt på til at forstå, handle og skabe på it-området, så de kan begå sig i et stadig mere gennemteknologiseret samfund.

Fra 1. januar 2019 skal 46 skoler fra landets kommuner deltage i et tre-årigt forsøg med faget teknologiforståelse, enten som særskilt fag eller integreret i fagene i to timer ugentligt. LæringsCentret har bedt John Klesner, der som formand for Danmarks IT- og medievejlederforening, har siddet med i arbejdsgruppen bag udviklingen af faget siden januar i år, om at redegøre for ideerne bag initiativet. John Klesner er desuden

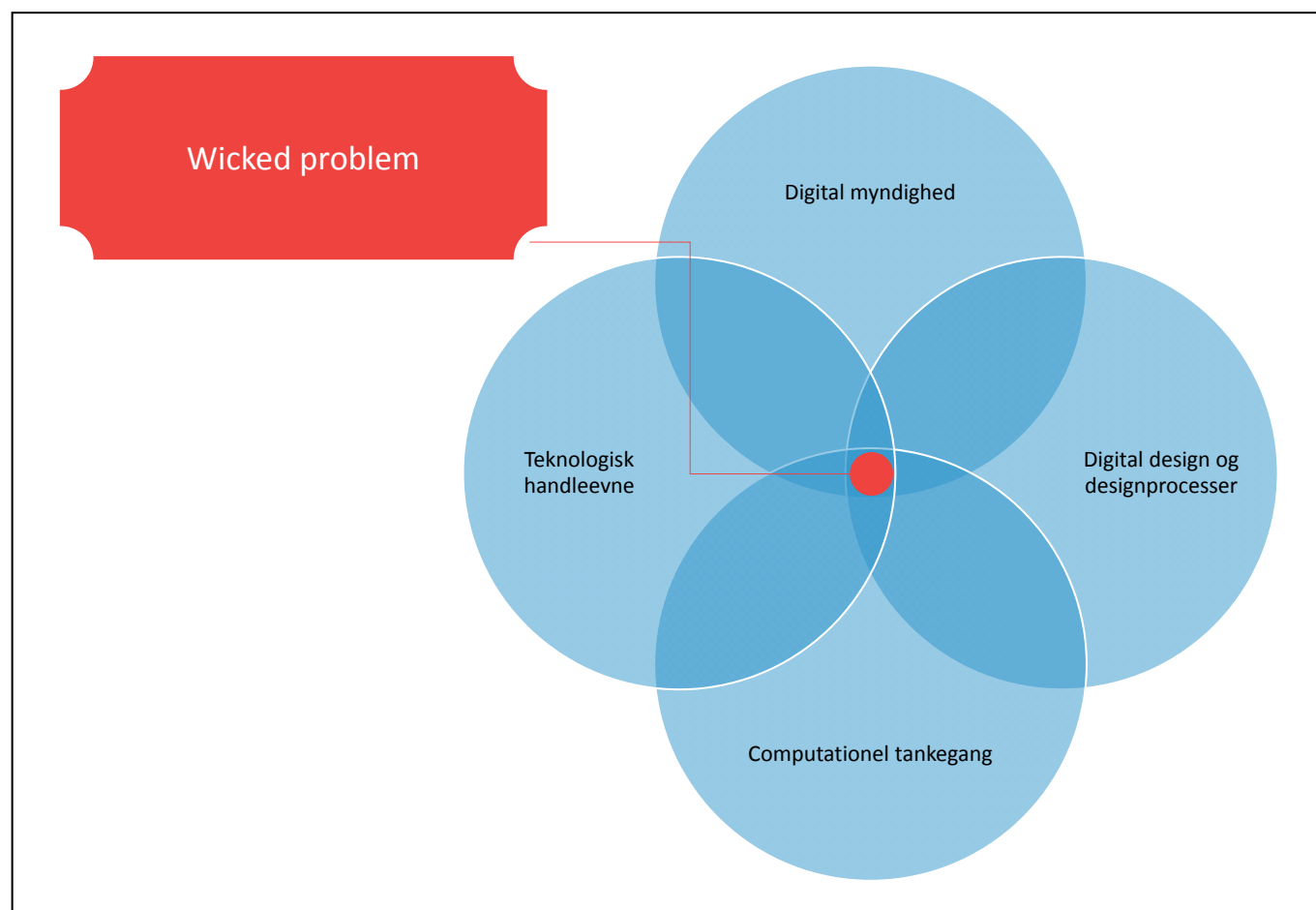
pædagogisk it-konsulent i Favrskov Kommune, hvis 13 skoler alle har ansøgt om at deltage i forsøgsprojektet.

- Vi fik dog ikke alle skoler i Favrskov, men 2 skoler får muligheden til at være med i delforsøget om teknologiforståelse som fag i indskolingen, siger John Klesner. Han oplyser at over 100 skoler fra ca. halvdelen af Danmarks i alt 98 kommuner har meldt sig som forsøgsskoler, hvoraf 46 bliver udvalgt ud fra et ønske om at opnå størst mulig forskellighed og geografisk spredning, sådan at evalueringens resultatet kan blive fyldestgørende og bredt dækkende.

- Hele grundlaget for faget teknologiforståelse er den voksende teknologiske udbredelse, som gennemsyrrer samfundet, og som gør det nødvendigt at klæde eleverne bedre på

digitalt. Og ikke bare lære dem at kode! Det er nødvendigt at de også bliver klædt på til at forstå, handle og ikke mindst skabe digitalt, så de kan begå sig i et stadig mere gennemteknologiseret samfund, fastslår John Klesner. Som lægger særlig vægt på at ordet *skabende* er blevet skrevet ind i fagformålet.

- It i skolen har været undervejs i Europa de sidste 4-5 år, bl.a. i Finland, Sverige og England, men agendaen har været at eleverne skal lære at kode. Kun i Norge har man haft et vist fokus på digital dannelse. Herhjemme har der været flere strømninger på området tilbage fra Christine Antorinis tid som undervisningsminister, men hverken hun eller den daværende regering var tilhængere af et nyt fag. Senere nedsatte den nuværende regering ►

Disruptionrådet, som bl.a. skulle se på it i skolen, ligesom Styrelsen for it og læring har studeret de europæiske erfaringer, men i virkeligheden skete der først noget da valgfaget blev indført 1.8.17, siger John Klesner, som i øvrigt også sad med i arbejdsgruppen for udviklingen af valgfaget. Og han lægger til:

- I den danske model, vi arbejder med lige nu, drejer det sig dybest set om at eleverne skal forholde sig skabende til det teknologiske område. De skal *myndiggøres*, som det hedder. Det er unikt.

Skabende elever

John Klesner fortæller at arbejdsgruppen har taget afsæt i fire forskellige kompetenceområder, nemlig digital myndiggørelse, digital design og designprocesser, computational tænkning og digital handlekraft. Men hvad er sådan noget som fx computational tænkning egentlig for en størrelse?

- Computational tænkning kan måske oversættes til informatik, selvom det ikke er den bedste titel. Hvis man læser hvad der står i fagformålet, peger det hen mod at eleverne forholder sig skabende og udviklende til teknologiforståelse. Derudover betones det at der i udviklingen af det faglige indhold skal være fokus på, at faget er almindelig, kreativt og skabende, tilføjer John Klesner.

Algoritmer er i denne sammenhæng et eksempel på et begreb, som vi anvender i hverdagen, men som også er væsentlig for computationel tænkning. En algoritme er en slags trinvis opskrift og kan bruges til at lære at binde sine snøreband, følge en bageopskrift eller udregne en kvadratrods, for som han udtrykker det bruges computationel tænkning egentlig bare til at beskrive et problem, som derefter kan nedbrydes til små delproblemer, sådan at de trin for trin kan beregnes og løses ved brug af en computer.

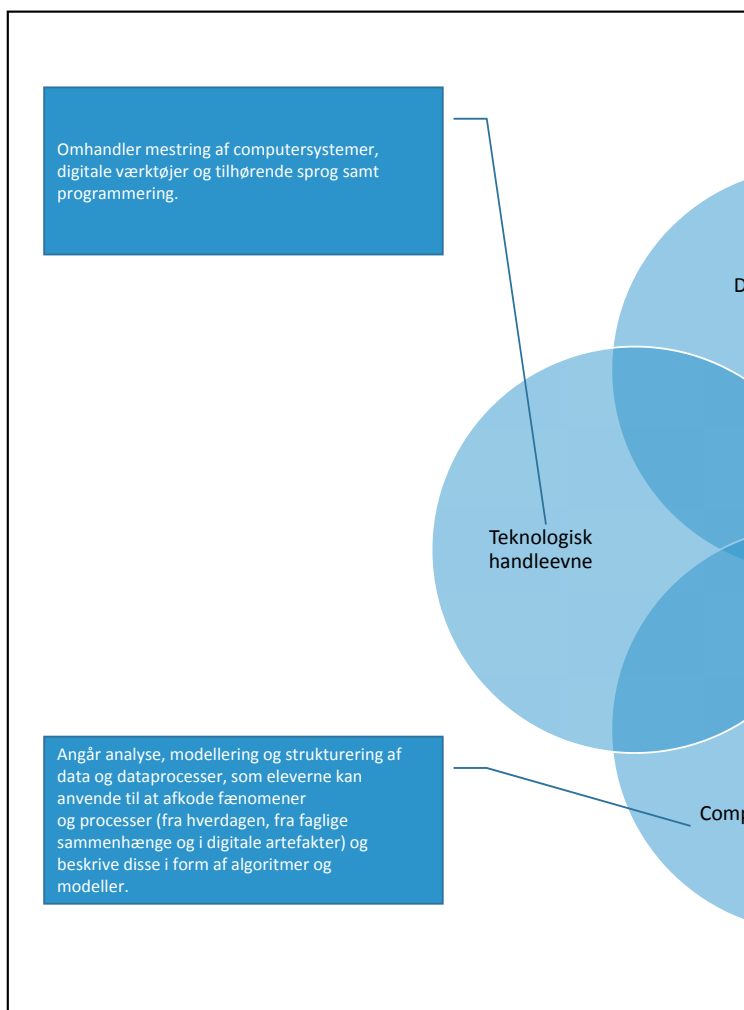
- Men selvfølgelig er der områder hvor det ikke nødvendigvis er den bedste ide at bruge computere. Når eleverne skal lære at programmere, skal de have styr på de data, de skal have bragt i spil, og styr på hvilke algoritmer, de skal sætte deres data ind i, så de bliver struktureret på en bestemt måde. Skal man bare beregne afstanden fra et sted til et andet er det måske mere oplagt at lave et koordinat-system, hvor man kan skrive og tegne på papir. Til gengæld er det nok en god ide at bruge GPS'ens vejvisning, hvis man skal beregne en genvej på strækningen.

Så teknologiforståelse handler også om at kunne gennemskue, hvornår man skal bruge hvilke redskaber og metoder?

- Ja, ligesom det handler om at forholde sig til alle mulige andre valg og om at være bevidst om de valg, man foretager, når man fx laver et computerprogram. Kodning er jo ikke værdiløs. Det kan måske virke som en rimelig overskuelig opgave, man kan sætte hvilken som helst programmør til, men i virkeligheden træffes der mange valg undervejs. Skal man beregne gennemsnitshastigheden på en vejstrækning, skal der måske tages forbehold for at der kommer en kat eller en blind mand over vejen. På den måde er kodning altid ladet, fastslår John Klesner og fortsætter:

- Så det er ikke bare et spørgsmål om tilvalg eller fravalg af teknologi.

Spørger man børn, som er vokset op med iPads og diverse andre gadgets, vil de ofte have blind tillid til teknologien. Mange af dem som bruger Microsoft og Google, oplever at de er mere eller mindre ens på overfladen, selvom den ene sælger software og den anden lever af vores sjæl, ikke? Derfor er det utrolig vigtigt at eleverne lærer at gennemskue at teknologien er et område med stor kompleksitet og det er lige præcis her myndiggørelsen kommer ind i billedet.

Myndige it-brugere

- Hvis vi nu fx tager udgangspunkt i en helt almindelig problemstilling, der arbejdes med i 6. klasse, eksempelvis hvordan vi får bedre sundhed ind i en ungdomsgeneration, så kan man bl.a. vælge at arbejde med sundere kostvaner og hvordan man styrker elevernes kondition. Her kan man så tage fat i appen Endomondo for at måle på, hvor meget og hvor

hurtigt eleverne bevæger sig, eller man kan se på mulighederne for at bruge eller udvikle ultra:bit, som er blevet introduceret på 4. klassesetrin. Men hvad så - skal alle elevernes tal op på væggen? Skal overvægtige elevers data eksempelvis udstilles på klasseplan? Spørger John Klesner - og svarer selv at det i den slags sammenhænge vil være helt afgørende at lærerteamet rummer personer med

rigtig læseplan, sandsynligvis af større omfang end vi normalt ser, efter som det her område vil være fuldstændig nyt for mange i forhold til de pædagogiske principper. Der er tale om en helt ny fagforståelse, *en ny fagfaglighed*, så det bliver en stor opgave at få klædt lærerne på til at løfte opgaven, mener John Klesner og lægger til:

- Jeg kan godt være bekymret for om skolelederne har forståelse for, hvad det er der skal til, så man ikke bare udpeger de lærere, man i forvejen ved har styr på teknologien.

Der skal dels sættes på uddannelse af nye lærere, dels på efteruddannelse, hvis det skal at virke efter hensigten.

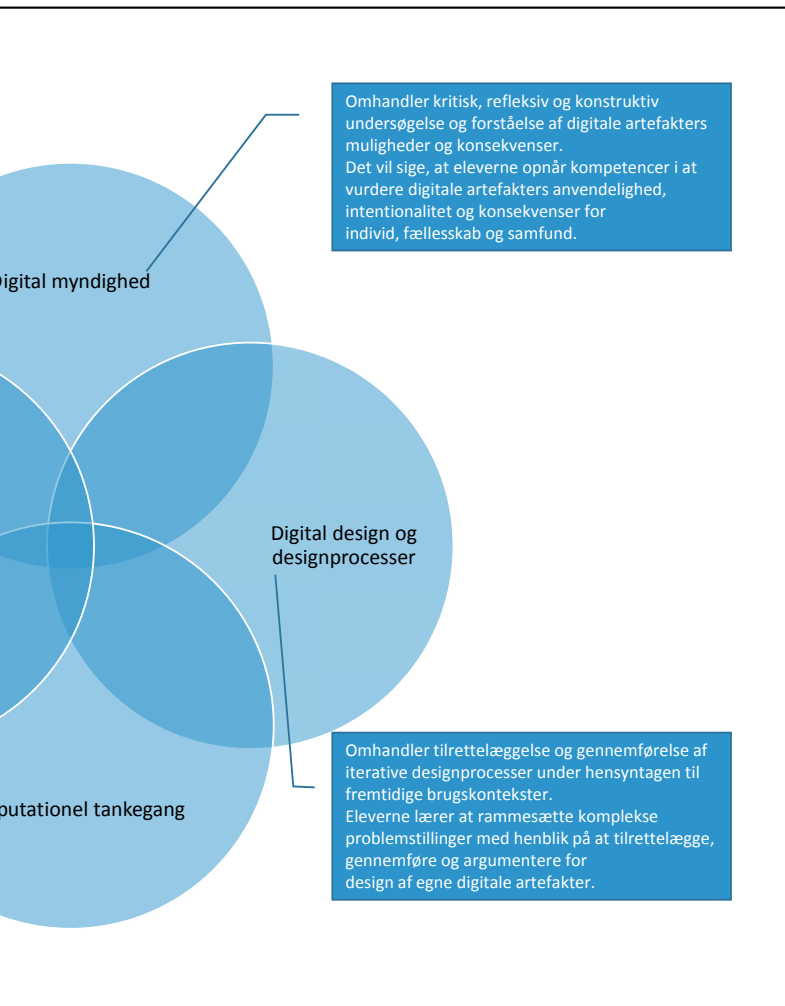
har været bredt sammensat af fagfolk fra henholdsvis it-, univesitets- og skoleverdenen, hvor skoleledere, lærere og PLC har været repræsenteret.

- Bredden er vigtig. Man er nødt til at delegeres ansvaret ud til en gruppe med den fornødne indsigt, for mens nogle godt kan se den faglighed, der ligger i informatik, har man ikke nødvendigvis sans for den mindst lige så vigtige pædagogiske faglighed, mener John Klesner og tilføjer:

- Derfor gælder det om at få klædt læreruddannelsen på til både at uddanne nye lærere og efteruddanne de eksisterende. På det her fagfelt er det svært at forestille sig, at lærere uden specifik efteruddannelse kan være med. Det vil kræve stor teknisk viden såvel som færdigheder inden for bl.a. innovation og design, dvs. som minimum lærere uddannet på linjefagsniveau, men derudover får vi fremover i endnu højere grad brug for lærere med stærke pædagogiske og humanistiske kompetencer.

- Hvorfor jeg som sagt godt kan have en bekymring for, om nogle skoleledere tror at det vil være nok at pege på en lærer, der er god til kodning. Dét er der grund til at være på vagt over for, hvis vi skal lykkes med at løfte teknologiforståelsen hos både elever og lærere, fastslår John Klesner.

Arbejdsgruppen bag udviklingen af teknologiforståelse er nu færdig med sin opgave og nedlægges. Efter den treårige forsøgsperiode går konsulentfirmaet Rambøll i samarbejde med Læremiddel.dk, VIA UCC professionshøjskolerne i gang med at evaluere de 46 skolars erfaringer med teknologiforståelse, hvorefter et dertil nedsat udvalg skal komme med anbefalinger til hvorvidt – og i givet fald hvordan – teknologiforståelse skal implementeres i folkeskolen fra og med 2022. Som John Klesner udtrykker det: - Det kan ende som flere fag, i et fag, som begge dele eller måske slet intet.

humanistisk, praktisk-musisk og naturfaglig baggrund, og ikke bare én der ved, hvordan man koder.

I det hele taget har faget i følge John Klesner mange facetter, både i forhold til tilgangen til diverse spørgsmål om materialevalg, funktionalitet, design, økonomi, jura m.v., men han peger også på at der er store etiske udfordringer forbundet med teknologiforståelse.

- Arbejdsgruppen har udarbejdet en

Lærerne skal klædes godt på

- It blev obligatorisk i skolen allerede i 1990 og i august 2017 fik vi så indført valgfag i teknologi. Nu skriver vi 2018, men alligevel vil jeg godt sætte spørgsmålstegn ved om resultaterne af indsatsen står i forhold til de penge, der er blevet brugt på området, siger John Klesner. Af samme grund er han meget tilfreds med at den arbejdsgruppe, der har stået bag udviklingen af det todelt forsøg med faget teknologiforståelse,

Virtual reality: eleven som mo

Af Anna Johansen, PLC-medarbejder på Ellebækskolen, Næstved

Virtual Reality er en mulighed for at være sammen med folk fra hele verden på. Teknologien byder på store muligheder for at samarbejde og kan lige som f.eks. Skype bruges som en måde at kommunikere på, mener Khoras stifter og direktør Simon Lejboschitz.

For at finde ud af hvordan VR kan bruges i undervisningen i folkeskolen tog jeg på besøg i Khora, en virksomhed, som arbejder med at udvikle og udbrede VR til forskellige aktører. Simon Lejboschitz, som er medstifter og administrerende direktør hos Khora, sagde ja til at vise rundt i virksomheden i København og til at komme med sit bud på denne del af den teknologiske udvikling og dens potentiale for liv i almindelighed, og skolen i særdeleshed.

Khora ligger i Kødbyen på Vesterbro lige ved Københavns Hovedbane-gård, en mærkelig blanding af mondænt og urbant, elitært og samfundets bund. Jeg træder ind i Khoras showroom hvor emaljeskilte, tidligere tiders spillemaskiner, iagttagelses tavler, splinternye computere, kak-tusser og gamle møbler slås om pladsen. Man går ind i en verden der huser fremtiden, men absolut uden at glemme fortiden. Sådan er fornemmelsen, når man træder ind ad døren.

Man er ikke i tvivl om at dette er et sted, hvor nysgerrigheden og iværk-sætteriet er i højsædet. På væggenes fliser er der skrevet og tegnet ideer med tusch af elever og kursister, der har været til workshop i lokalerne. I et åbent lokale bag showroomet sidder ca. 10 udviklere ved deres computere

- her foregår udviklingen af software midt i det hele. Jeg tænker at, som lærere er vi en del af den samme bevægelse, at anspre de unge til at være nysgerrige, prøve noget nyt, men stadig holde fast i vores sociale fællesskab og historie. Innovation og dannelse. Som forudsætter at vi og eleverne lærer noget, får viden og kompetencer, der sætter os i stand til at forestille os - og kunne omstille os til - fremtiden.

Et mix af kompetencer

Vi sætter os ved et bord med en kop kaffe og begynder med at få definitionen af VR og AR på plads:

VR står for Virtuel Reality; virtuel/ computerskabt virkelighed, hvor udsynet er fuldt computerskabt. AR står for Augmented reality; suppleret/ forstærket virkelighed, hvor man ser et indhold sammen med virkeligheden, f.eks. Pokemon Go.

Så lægger Simon Lejboschitz ud med at fortælle om baggrunden for virksomheden Khora:

- Khora er en virksomhed, der arbejder med at finde ud af, hvordan VR og AR kan bruges til mange forskellige formål. Vi har samarbejde med museer, psykiatrien og skoler,

dtag, producent og deltager

hvor vi prøver at udvikle programmer, der har positiv indflydelse på områderne i samarbejde med de personer, der arbejder der, fortæller han, og tilføjer at hovedtanken er, at mennesker mødes og er sammen om at udvikle produkter, hvor forskellige kompetencer bliver brugt.

På spørgsmålet om hvordan dette område har noget at gøre med folkeskolen at gøre, refererer Simon Lejboschitz til Edgar Dales Læringsstrekant, hvor Dale har lavet en model over, hvordan oplevelser gennem vores sanser påvirker vores hukommelse og læringsudbytte. Hvordan vi opfatter f.eks. tekst i forhold til video og nu også VR. VR kan give os en oplevelse af at blive en del af, eller omsluttet af noget, selv om det ikke fysisk er til stede. Dale bruger det engelske udtryk "immerse", som tit bruges i sammenhæng med VR og kan være svært at oversætte. Man er en del af den anden verden – "immersed in VR".

Virkelighed og oplevelse

- Som udgangspunkt er VR en måde at simulere virkelighed og oplevelser. Fordi den oplevelse gør at man kan få

en følelse igennem VR, ligesom ved den virkelige oplevelse, så kan den ramme f.eks. elever, der har det svært med den traditionelle undervisning. Det er en anden undervisningsform end at sidde stille og lære gennem tekst. Det åbner op for en anden oplevelse og interaktion. Det ser vi i Khora som det helt store potentiale ved VR, understreger Simon Lejboschitz og tilføjer:

- Vi kan tage Googles læringsprojekt Google expeditions som eksempel. Hvad lærer du mest af - at læse om den kinesiske mur, eller at gå på den kinesiske mur? Vi kan jo ikke alle rejse til Kina, men vi kan tage VR-hatten på og få oplevelsen af at være der.

Muligheden for at simulere virkeligheden og oplevelser gør at VR bliver brugt meget inden for psykiatri og psykologi, f.eks. deltager Khora i et projekt om social angst i Region Sjælland og har sammen med Børns Vilkår lavet et materiale omkring mobning. Inden for læring har de også lavet materiale til museer, f.eks. Søfartsmuseet og Køge Museum, hvor det drejer sig om pædagogisk

formidling. Her bruger man den egenskab ved VR, som gør at du lærer gennem oplevelser og husker på en anden måde, du husker nogle andre ting og det sætter sig i kroppen som et minde. Det er dét årets U-lands-kalender benytter sig af, når man skal se verden gennem en flygtnings øjne. At man gennem VR får nogle følelser, kan give en anden form for motivation og læring.

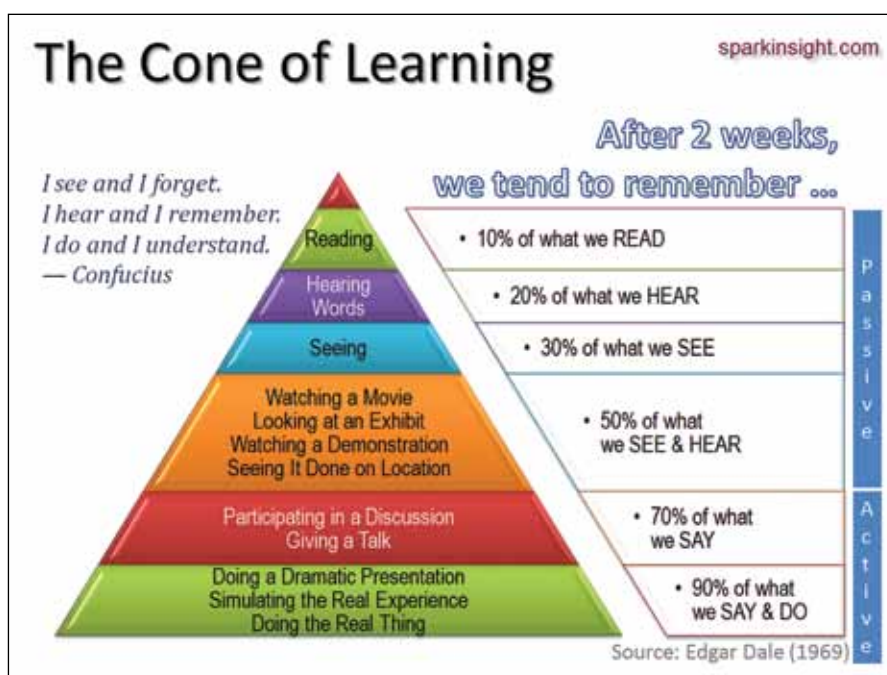
Samarbejde i fokus

Khora har kun lavet et par enkelte ting, der er målrettet folkeskolen. Da de begyndte at snakke med skolefolk om teknologien mødte de reaktionen at VR var en isolerende teknologi: "Man ser jo folk med briller og tænker de er jo HELT væk fra virkeligheden!"

- Det synes vi egentlig er en misforståelse af hvad teknologien kan. Den kan jo også være en måde at være sammen med folk fra hele verden på. Man kan bruge den lige som Skype, som en måde at kommunikere på, reflekterer Simon Lejboschitz.

At bruge VR som kommunikation kan dog være svært på skoler, fordi det kræver en del materiale til at producere og se det. Khora besluttede derfor at lave et VR-spil, som skulle kunne fungere som et samarbejdsspil. Det blev til Up'n'atom, et fysik/kemi-spil, som ligger på app store med en lærervejledning til. I spillet er der forskellige ting, der er på spil. VR har generelt potentiale til at lære gennem oplevelser og interaktion, og selv om spillet har lidt af de elementer, er det mest af alt et samarbejdsspil. I Up'n'atom bruges VR ret originalt – og på en anden måde end hvad man plejer.

Spillet egner sig bedst til at bekræfte en grundlæggende viden, ikke første dag, man har om emnet. Man lærer om det periodiske system, hvor det ►

ikke handler om at lære det udenad, men at lære systemerne bag – om perioder, baner, skaller og hvor mange elektroner der er i den yderste skal. I aktiviteten bliver der skabt en tvungen asymmetri, hvor eleverne har forskellige oplysninger, så de bliver nødt til at samarbejde for at komme videre. Selv om den ene er rigtig god til fysik, så ville man ikke kunne løse den uden sin makker.

- Det, der kan være svært i gruppearbejde, hvor den dygtigste elev går ind og dominerer og den mindre gode ikke lærer så meget, bliver formidsket. Den ene elev har et arbejdsark med oplysninger og den anden sidder i VR og får andre oplysninger, mener Simon Lejboschitz og fortsætter:

- Der er potentiale til at man får mere ud af dette end af at læse en traditionel tekst, fordi man husker det på en anden måde og det giver en anden form for motivation. En anden gevinst ved den type af spil, er at det kræver mindre hardware, sådan at ikke alle elever i gruppen har brug for at have en telefon, og man skal ikke have så mange briller.

Fremtiden set gennem smartglasses

En anden del af Khoras virksomhed er at lave workshops for skoler og virksomheder. De har en tanke om, at godt nok arbejder de med teknologi, men det er selve tankegangen bag tidlig forretningsudvikling og iværksætteri der er i fokus. Workshoppen har et fokusemne, f.eks. empati eller teknologi. Hvis emnet er teknologi stilles eleverne spørgsmål som: "Tænk på den her VR og AR-teknologi, og tænk på de jobs dine forældre, venner eller din onkel har. Hvis de havde mulighed for at bruge den her

teknologi, hvor ville de så bruge den? Hvordan ville du selv gøre, hvis du har den her ide?"

- Når man arbejder med iværksætteri, behøver man ikke nødvendigvis at lave en prototype. Det kan være lige så godt eller bedre at man går ud og interviewer nogle potentielle kunder. Bedre end at bruge masser af tid på at lave en dårlig kopi af produktet. Det er ikke det, der skaber en forretning. Allerhelst vil jeg have nogen til at tænke "Wow, tænk hvis jeg kunne udvikle den her forretningsmodel", sådan at unge kan få blod på tanden i forhold til at udarbejde egen virksomhed, fortæller Simon Lejboschitz.

Selv er han efter eget udsagn gået ind i branchen, fordi han tror på at denne form for teknologi kommer til at blive kæmpestor. Han tænker på sin egen søns fremtid og mener at alle inden for en ret overskuelig fremtid vil have smartglasses:

- Da min søn kommer ud af skolesystemet om 10-15 år, vil han komme til at leve i en verden, der er markant anderledes og hvor man ser den gennem VR og AR glasses. Den er så anderledes, at de kompetencer som han får nu i det nuværende uddannelsessystem slet ikke vil være relevante. Det er lige som med stavekontrol, hvor diktat var en stor del af min undervisning, da jeg gik i skole, og nu er det nærmest ikke nødvendigt længere.

Blurred reality

- Vi kommer til at gå ind i en verden hvor det digitale og fysiske smelter sammen, og vi kommer til at leve i det jeg kalder "blurred reality" (virkelighed uden grænser – min oversættelse), hvor en hologramvase,

jeg holder i hånden som alle kan se, er lige så virkelig for mig som en fysisk vase. Jeg ved godt at den ikke kan holde på blomster og hvis jeg hælder vand i den, så løber det på gulvet, men selv om den ikke har nogle fysiske attributter (dvs. egenskaber) så har den digitale egenskaber, som er lige så virkelige for mig, som den fysiske verden, forklarer Simon Lejboschitz og tilføjer:

- Og det er dét jeg ser som det helt store paradigmeskifte, som kommer om 10-15 år, når vi har de her smartglasses. Det er det, man har brug for. I dag er internettet en virkelighed som vi tilgår gennem skærme, men når vi får nogle briller, så begynder det at være en ting, som bliver en forlængelse af vores menneskelige virkelighed.

Det, der optager Simon Lejboschitz meget, er hvordan man opfatter virkeligheden. Han har læst en del filosofi og beskæftiget sig med filosoffer som bl.a. Rene Descartes og Kant, der har tænkt over hvordan verden hænger sammen i forhold til menneskets erkendelse og spørgsmål som "Hvad er verden?" og "Hvad er vores opfattelse af verden?"

Ved man noget om hvordan vi kommer til at reagere på disse ændringer og hvad der vil ske med menneskets opfattelse af verden?

- Vi ved jo ikke hvordan det kommer til at blive, men hvis udgangspunktet er verden som den ser ud nu, ser fremtidsvisionen meget fremmed ud. Når man først lever i den er det ikke fremmed, men en naturlig del af en selv. Hvis vi sammenligner med almindelige briller vi har på nu, så har vi vænnet os så meget til det,

at det er en naturlig forlængelse af os, ligesom tøj og hår. Alt det er jo eksterne og "døde" ting. Ligesom ure, de bliver en del af os. Det er det, jeg tror vi kommer til at se i fremtiden, mener Simon Lejboschitz og lægger til:

- I dag, når vi snakker sammen på mobil eller Skype, føles det også som om vi er sammen. Men det føles ikke "virkeligt", og det er det store skift, at vi kommer til at definere vores virkelighed som en sammensætning af det fysiske og det digitale. Hvor det lige nu er den virkelige virkelighed og den digitale "falske" virkelighed, det er lidt sådan vi forholder os til det.

Nødvendige begrænsninger

Simon Lejboschitz tænker, at når man kommer til at stå med et redskab, der invaderer alt i vores liv, så vil man være nødt til at beslutte sig for nogle fornuftige begrænsninger for hvor man vil have det. Han mener også at vi må forholde os mere kritiske over hvor og hvordan vi vil bruge det digitale:

- Når man sulter, spiser man alt hvad man kan få, men hvis der er mad i vores hænder hele tiden, så bliver vi nødt til at lave nogle regler for hvad vi skal spise. Man kan forestille sig at man udvikler noget teknologi, der slukker på bestemte tidspunkter, f.eks. at al teknologi slukker i frikvartererne, eller at teknologien slukkes mellem fem og otte i hjemmene. Der kunne f.eks. komme en app, hvor forældre kan gå ind på en let og elegant måde og lave nogle begrænsninger for børnene og sig selv, og at det er lavet sådan at begrænsningerne virker fornuftige og behagelige og giver mening. Det er med andre ord mere teknologi, men på en anden måde.

Det spændende ved besøget hos Khora var, at jeg på en måde fik et mere afslappet og humant blik på hvad VR og AR er og kan. Men ligesom al anden teknologi, som bliver indført i livet såvel som på skolerne, er det afgørende hvordan den bliver brugt og til hvilket formål. Det gælder om at finde en fornuftig brug af teknologien, som giver mening, og her må jeg bare konstatere, at lærernes didaktisering af materialet er lige så vigtig som altid – ja, måske endda mere nu end nogensinde før.

Fire elevpositioner

Undervisningsministeriet opererer med fire elevpositioner i fokusområdet "It og medier":

- Eleven som kritisk undersøger
- Eleven som analyserende modtager
- Eleven som målrettet og kreativ producent
- Eleven som ansvarlig deltager

I følge Simon Lejboschitz har meget af det, Khora arbejder med, fx Up'n'Atom, fokus på "eleven som deltager".

På Ellebækskolen har vi også afprøvet andre måder at arbejde med VR på et kursus hos CFU Absalon. En del af opgaverne havde fokus på "eleven som producent". Hvordan kan elever og lærere producere VR i folkeskolen? Deltagerne skulle ved hjælp af et 360 graders kamera optage billeder og video, som bagefter blev lagt ind og redigeret i Skoletubes "thinglink".

Fra vores skole var der et par deltagere med på kurset. De mente at VR tilbød en spændende måde at formidle viden på, men at selve produktionen ikke var så lige til. Deres forhåbninger var at de kunne bruge det i deres undervisning,

bl.a. til at producere materialer til eleverne, men de vurderede efterfølgende at det ville være for tidskrævende og besværligt i praksis. Der kan også være en problematik i at have en kraftig nok computer til at renderne produktionen med, hvorfor de mente at det ville passe bedst til et valghold eller til et projektforsøg.

Søren Knudsen, som stod for CFU-kurset, er opmærksom på den store mængde af forarbejde og stilladsering der skal til for at eleverne skal kunne bruge det til produktion, og forholder sig til det i artiklen "Virtual reality og flersprogede elever" (Mette Bech og Søren Knudsen), som udkommer i Sprogforum 67, vinter 2019, hvor interesserede kan læse mere om emnet.

Apps til VR:

<https://khora-vr.com/portfolio-item/times-tables-vr/> Timetables VR (Android) Simpelt træningsprogram til matematik

<https://khora-vr.com/fysik/Up'n'Atom>, (Android, iOS) Samarbejdsstræning

Google Expeditions (Android, iOS) Google Expeditions giver mulighed for både at være "analyserende modtager og ansvarlig deltager" da der lægges op til at man kan guide hinanden igennem ekspeditionerne. Ian Stenz har en blog, hvor han kigger nærmere på det: <http://ianstenz.dk/vr-med-google-expeditions/>

Google streetview og Google Earth (Android, iOS)

DR VR 360 Video: Danmarkshistorie (Android, iOS)

NYT VR – New York Times (Android, iOS, Samsung Gear VR)

Vejledning i at undervise

Af Ph.d. Bodil Nielsen

Inden for faget dansk har rammerne for undervisning i skriftlig fremstilling ændret sig de seneste år. Dermed er der behov for, at skolens vejledere får tid og lejlighed til at vejlede lærere og lærerteam, der skal ændre deres praksis markant.

Lærerne skal nu undervise eleverne i skriveprocessens dele og i at skrive sagtekster, der passer til forskellige situationer, som eleverne skal forestille sig. Det fremgår af Fælles Måls kompetencemål og af de opgavetyper, der har været givet ved 9. klasse-prøven de seneste år. Situationerne skal i de første år være nære og velkendte, derefter velkendte faglige og efterhånden også formelle.

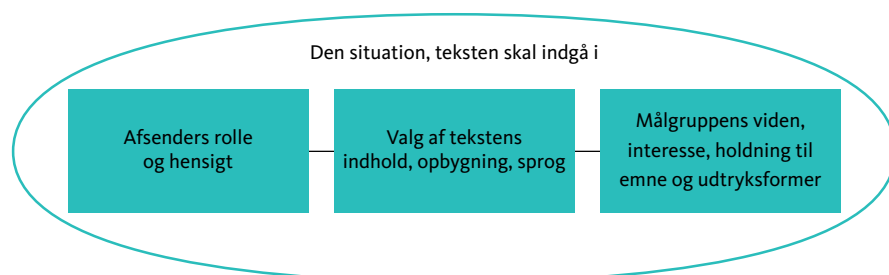
Fra en anderledes tradition

For nogle lærere indebærer det en markant ændring i, hvilke opgavetyper eleverne skal arbejde med. Der har været en tradition for, at eleverne skrev en del fiktive tekster og få eller ingen sagtekster i 1.-6. klasse. Nu skal de skrive flere sagtekster også i 1.-6. Der har været en tradition for at undervise eleverne i overbygningen i at opfylde bestemte genrekrav beskrevet i et læremiddel. Den tradition er der grund til at forlade, både fordi genrer generelt ændrer sig hastigt, og fordi det ikke svarer til opgavetyperne i

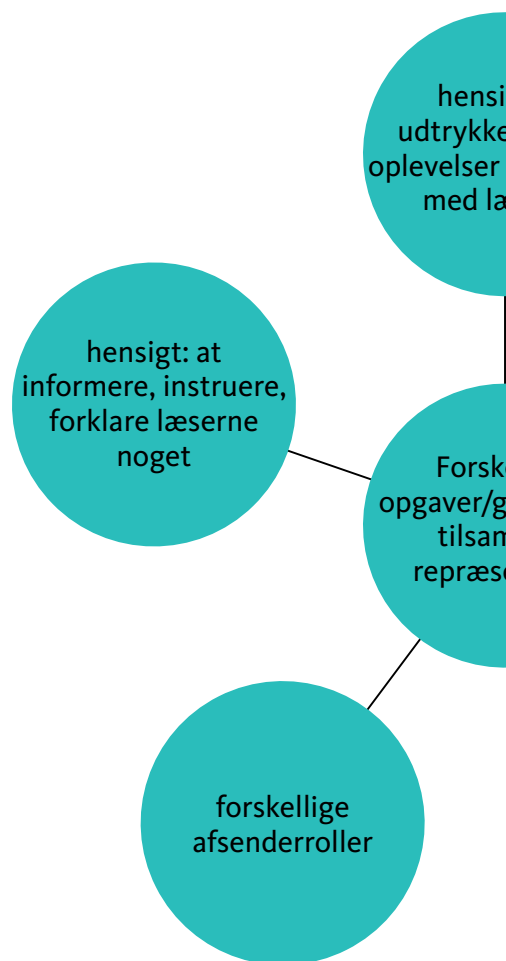
disse års 9. klasse-prøver. I stedet skal læreren undervise eleverne i at overveje, hvad der er karakteristisk for en forestillet situation, og hvordan en tekst kan komme til at passe så godt som muligt ind i situationen. Det kan forenkles til at undervisningen tager udgangspunkt i disse fire spørgsmål:

- I hvilken egenskab eller rolle som afsender skal jeg skrive teksten?
- Hvad er min hensigt med teksten? Hvad vil jeg vise min målgruppe?
- Hvad forestiller jeg mig om, hvad målgruppen kan, ved, mener og er interesseret i?
- Hvordan skal jeg forestille mig den situation, hvor denne tekst bliver læst og brugt af målgruppen?

Læreren kan undervise eleverne i at indkredse svarene på disse spørgsmål som forberedelse, hver gang de skal skrive en sagtekst, og tale med dem om, hvad svarene kan indebære for, hvilket indhold der skal/ikke skal med i deres tekst, hvordan teksten bedst kan bygges op, og hvilke sproglige valg der vil passe godt. Det er en forenkling i forhold til at få eleverne til at overholde en ny genreliste, hver gang de skal i gang med en ny genre, og læreren kan vise eleverne, hvordan de kan overføre erfaringer fra skriveprocessen med én tekst til den næste. Men det er uvant for mange lærere at omstille deres praksis i en presset hverdag, også selvom noget ser ud til at kunne blive enklere. Derfor er der behov for vejledning.

Figur 1. Det, der altid skal overvejes.

Skriveprocessen

Der har været tradition for, at læreren stillede eleverne en skriftlig opgave, som hun først talte med eleverne om i klassen, derefter skrev de teksten hjemme og afleverede den på et bestemt tidspunkt. Læreren skrev kommentarer til hver enkelt elevs tekst, men mange læreres erfaring var, at eleverne ikke huskede eller brugte anvisningerne i kommentarerne næste gang, de skulle skrive en tekst.

Nu skal eleverne skrive på skolen, og læreren skal som angivet med færdigheds- og vidensområderne undervise eleverne i skriveprocessens dele. Første del er planlægning og forberedelse, hvor læreren kan undervise eleverne i at forberede

e i skriftlig fremstilling

gt: at
e og dele
og følelser
eserne

hensigt: at
opfordre læserne
til noget, overbevise
dem om noget, dele
refleksioner

ellige
enrer, der
nmen
enterer

forskellige
målgrupper

Figur 4. Opgaver med skiftende fokus.

skriveprocessen ved at drøfte, hvad der karakteriserer afsenderrolle, hensigt, målgruppe og situation som skitseret ovenfor, og ved i nogle tilfælde at søge oplysninger om noget, som skal med i teksten.

Efter forberedelsen skriver eleverne et udkast til deres tekst, som læreren kan kommentere. Ikke på alle mulige områder, det kan læreren ikke nå, og eleverne kan ikke rumme det, men på måske to udvalgte områder, som klassen har særligt fokus på i det konkrete skriveforløb. Det kan være det at medtage det relevante og udelade det irrelevante, det at ramme en bestemt målgruppes forudsætninger, inddeling i afsnit eller noget andet, som læreren har talt med klassen om i netop det

forløb. Læreren kan knytte kommentarerne til bestemte steder i elevens udkast og måske give forslag til, hvordan eleven kan ændre noget, så teksten bliver (endnu) bedre. Derefter redigerer eleverne deres tekst til en endelig udgave, og til sidst læser de korrektur.

For nogle lærere er det uvant at give konkrete kommentarer til elevernes tekster undervejs og uvant at tilrettelægge et skriveforløb, så det bliver overkommeligt at kommentere alles tekster på få udvalgte områder. Det er der behov for vejledning i.

Opsamling og vurdering

Det er en fordel for eleverne, at læreren taler med dem om kriterierne for en god tekst som en del af forberedelsen. Desuden kan det være en del af klassens præsentation og evaluering, når eleverne er færdige med at skrive deres tekster. Læreren og klassen kan tale om eksempler fra elevernes tekster: Hvorfor vil det og det træk i teksten nok virke særlig godt i den situation, teksten skal forestille at indgå i? Hvor kunne man have formuleret noget anderledes eller måske flyttet noget, så teksten passede endnu bedre til situationen? Som en del af evalueringen kan læreren og klassen også tale om, hvad der er det nye, eleverne nu har erfaret om at overveje afsender, hensigt, målgruppe og situation og om at opbygge en god tekst.

For nogle lærere er en sådan opsamling uvant. Der er behov for vejledning.

Behov for vejledning

En del lærere er godt i gang med at ændre deres praksis, men nogle har brug for en vejleders støtte til at ændre praksis i en travl hverdag med kort forberedelsestid. Nogle lærere

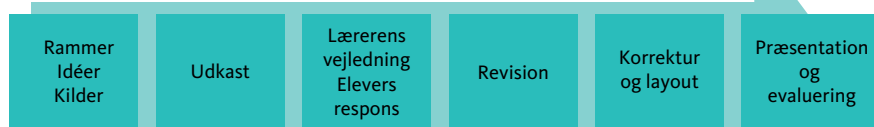
er usikre, fordi de ikke tidligere har gjort meget ud af at undervise i at skrive sagtekster og har brug for vejlederens forslag til, hvordan de kan sætte sig ind i området inden for den tid, der er til rådighed. Nogle har været vant til at undervise ud fra læremidler med faste krav til bestemte genrer og har brug for støtte til at komme i gang med at gøre sig overvejelser over, hvordan tekster kan udformes. Nogle er ikke vant til at undervise i skriveprocessens dele og har brug for vejlederens forslag til, hvordan man kan gøre det.

Der er også lærere, der synes, det er bedre, at eleverne skriver fiktion eller fastholder læremidlers faste genrekrav. Her kan der være behov for, at vejledere lægger op til en drøftelse af, hvordan man finder en balance mellem egen holdning til, hvad der skal vægtes i faget, og gældende bestemmelser og prøvekrav.

Der er desuden behov for vejledning i, hvordan en årsplan kan opbygges, så der er afsat tid til, at eleverne skriver i timerne, og så der er planlagt opgaver i årets løb, der repræsenterer forskellige roller, hensigter, målgrupper og situationer. Der er med andre ord behov for skrivevejledere, når praksis skal udvikles.

Bodil Nielsen: *Dansk og den skriftlige prøve. Undervisning i at skrive sagtekster, Samfundslitteratur 2018*
Bodil Nielsen: *Vejledning: Pædagogisk LæringsCenter mellem ledelse og undervisere, Hans Reitzels Forlag 2017*

bodilnsti@gmail.com

Figur 5. Skriveprocessen.

Ræk mig lige den hudfarvede tusch

Af Eline Mørch Jensen

Sammen med illustrationerne tegner de i alt 12 skønlitterære tekster, essays og sangtekster i antologien *Brun* et billede af hvordan det er at føle sig anderledes og fremmedgjort på grund af sit udseende og sin baggrund.

Bidragyderne i *Brun* er født mellem 1972 og 1998 med ophav i Asien, Afrika, Danmark, Mellemøsten og Grønland og tæller bl.a. forfattere, samfundsdebattører m.v. som Kristina Aamand, Lucia Odoom, Sarah Engell, Niviaq Korneliussen og Zakiya Ajmi. Sidstnævnte er medredaktør af *Brun* og i øvrigt elev på Forfatterskolen for Børnelitteratur, hvor flere af de medvirkende har gået.

Det er dog ikke tekster for mindre børn der er tale om, men snarere for børn og unge i udskolingen og op, tekster som alle forskelle til trods har det til fælles at de er påfaldende usensationelle og nærmest afdæmpede i deres indhold. Det er altså ikke fortællinger om racistiske overfald eller hate speech, der præger antologien, ikke fortællinger om hvor mange tæsk man har måttet tage imod i nattelivet eller hvor ofte man er blevet spyttet på eller råbt "perker" efter. Måske er det derfor den gør så meget desto større indtryk.

I stedet fortælles personligt om at føle sig anderledes end majoriteten og om forskelsbehandling eller det man kunne kalde for *hverdagsdiskrimination*, dvs. bevidste eller ubevidste fordomme, små blik og sidebemærkninger, som ingen – blandt majoritetsdanskerne – tænker nærmere over og som måske ikke engang er ment diskriminerende,

men som ikke desto mindre får den der har en anden hudfarve eller baggrund bare for at blive set, til at føle at man ikke passer ind eller hører rigtigt hjemme i Danmark.

Det, der er fokus på i *Brun*, er altså for en gangs skyld ikke hvem der har (eller ikke har) ret til at bruge diverse betegnelser om - eller for den sags skyld "klæde sig ud" som - bestemte minoriteter. Derimod giver antologien læseren en unik mulighed for at leve sig ind i hvordan det er at blive opfattet som sin brune hudfarve, når man træder ind ad en dør, fremfor at blive set som menneske. Eller med andre ord hvordan det føles først og fremmest at være sin hudfarve – eller sit handicap, sin seksualitet eller etniske baggrund, fordi man tilhører en minoritet.

Som når Tara Skadegaard Thorsen undrer sig over hvorfor hendes dansklærer i folkeskolen altid sætter hende i gruppe med de samme tre piger - Mihriban, Aslihan, Gürkan, de eneste andre brune piger i klassen. Senere, da hun er begyndt på universitetet, oplever hun at en medstuderende synes det er sjovt at hun opfatter sig selv som brun, for sådan havde hun da aldrig tænkt på hende: "Bare rolig," fortsatte hun. "Jeg ser dig som hvid!" Hvertil Skadegaard resigneret konstaterer: "Hun havde overrakt mig et uønsket diplom i affarvning. Jeg mimerede hendes smil, men følte mig mere ubehageligt tilpas, end mit ansigt afslørede. Hendes hånd føltes kold på min skulder."

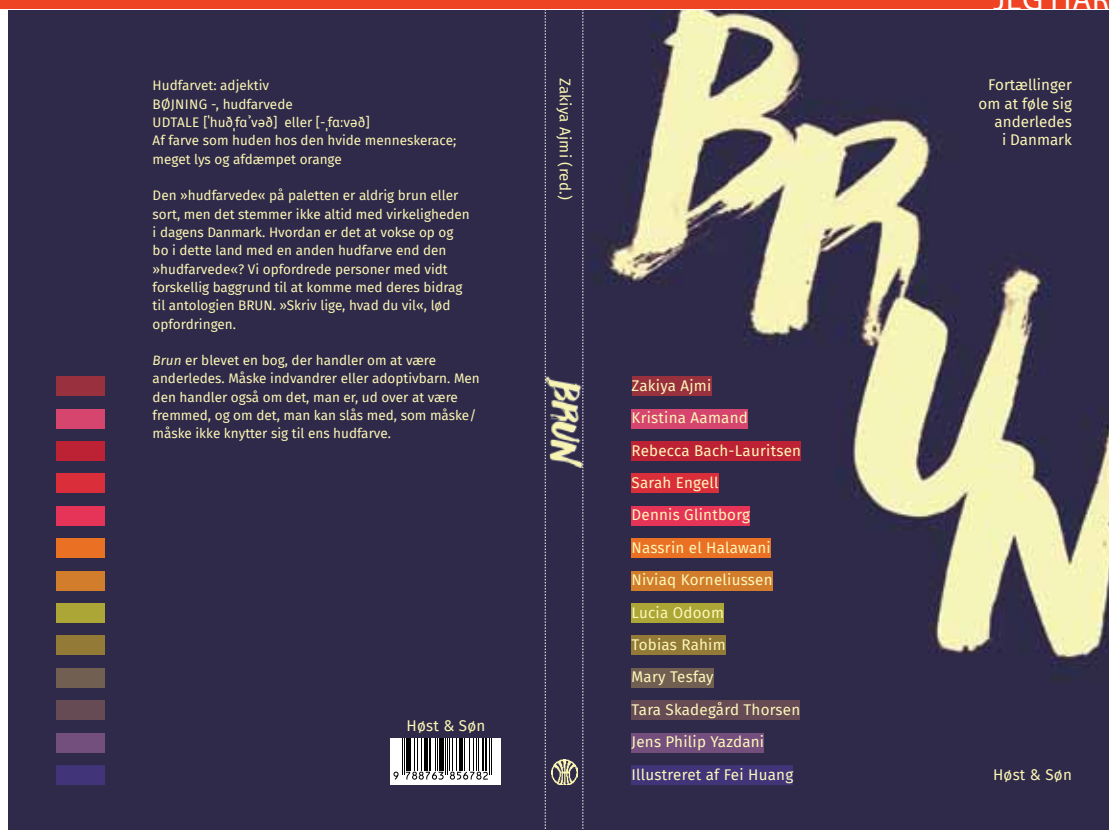
I en anden tekst fortæller Jens Philip Yazdani om hvordan han og vennen Hassan efter fredagsbaren på deres gymnasium sidder og venter i indkørslen til klassekammeraten Clara Marias hus, hvor festen skal fortsætte, for så at blive mødt med genboens tilsyneladende venlige

"Undskyld, kan jeg hjælpe jer med noget?"

"Ah, ja, jamen – okay. Jeg ville bare lige høre. Og se, om jeg kunne hjælpe," svarede hun befippet over vores pæredanske, accentfri svar. Hun traskede tilbage over vejen igen. Tilbage til sin mand, der stod i deres indkørsel og ligesom vågede over os, hende og hele situationen. De gik ind igen – og tilbage sad Hassan og jeg ude i regnen, to cigaretrygende perkere. I det øjeblik var det nemlig det, vi var: perkere. Ikke gymnasieelever. Ikke klassekammerater. Ikke danskere. Perkere. Det var derfor, hun så venligt tilbød os sin hjælp. Og det var derfor, hendes mand syntes, det var nødvendigt at holde vagt imens. Havde det været min anden klassekammerat, Anders, jeg var sammen med, havde hun med garanti ikke tilbudt os den. Jeg næsten ved det."

Styrken ved disse fortællinger er at de ikke graver grøfter, men tværtimod med deres genkendelige hverdags-situationer gør det muligt at leve sig ind i andre menneskers oplevelser, selvom man ikke deler erfaringer. Somme tider er der en verden til forskel i erfaringerne med at vokse op her i landet, hvilket Mary Tesfays essay vidner om.

Tesfay kom til Danmark som 2-årig som flygtning fra Eritrea med sin familie. Hun husker tilbage på nogle hverdagssituationer, hvor både børn og voksne har rørt ved hendes hår og givet udtryk for, at det føltes som enten uld, hestehår eller kussehaar. Hun husker også børn, som har kaldt hendes "brunhed" for beskidt, "velmenende pædagoger" som fandt hendes farve "lækker" og venners forældre, som har brugt n-ordet over for hende: "Jeg kunne ikke sætte ord på det som barn, men jeg oplevede det som en følelse af akavethed ved at være til stede, når mit brune

udseende blev genstand for en opmærksomhed, jeg ikke selv havde bedt om, og som jeg ikke kunne gardere mig imod.”

Flere af bidragyderne kommer ind på hvordan de selv ligger under for fordomme og på den måde ser sig selv som en del af problemet, som fx Tesfay, som fortæller om hvordan hun – uden at tænke over det – kom til at bede sin datter om at række hende den hudfarvede tusch, en dag de sad og tegnede sammen. Hun forsøgte straks at rette op på det ved at sige, at hudfarve kan være mange forskellige farver, men datteren var ikke enig i at brun var en rigtig hudfarve:

”I et forsøg på at overbevise hende, viste jeg hende, at farven på hendes mormors, hendes egen og min arm alle var brune, men stadig var forskellige slags hudfarver, men hun holdt fast: brunt er grimt, og det var ikke en rigtig hudfarve. Den kække vil her indvende, at hun blot refererede til dén ene farve, som hun er vant til at associere ’hudfarvet’ med, og det er som regel også her, at kommentarer om at opdigte problemer, hvor der ingen er, dukker

op, men konsekvenserne af de mange dagligdags sammenstød, hvor vores brune hud og krøller bliver genstand for negativ opmærksomhed, er reelle og til at føle på, når positive repræsentationer af brune mennesker, som man kan spejle sig i, samtidig er sparsomme.”

Også Lucia Odoom fortæller ærligt om selv at være præget af racemæssige og seksuelle stereotyper, idet hun indtil for ganske nylig var en hvid kvinde i sine egne sexfantasier. Hun skriver bl.a.: ”Man skal kigge indad, før man konkluderer alt muligt om samfundet og uddeler domme til højre og venstre. Hvad er ens egen helt ærlige drift? Er den raceren, eller udforsker den forestillinger om forskellige kategorier og mennesker? Driften sladrer om alt muligt.”

De meget forskellige, stærke og dybt personlige bidrag i *Brun* giver virkelig stof til eftertanke og bør kunne sætte gang i et væld af spændende samtaler om værdier, normer og gensidig respekt. Antologien berører nogle helt centrale spørgsmål om hvordan majoritet og minoriteter omgås hinanden, hvordan vi opfatter,

behandler og taler med hinanden – og om hvor lydhøre vi er. Noget der vedkommer alle børn og unge (for ikke at tale om voksne) og noget vi alle må forholde os til.

Rebecca Bach-Lauritsen er en af de bidragydere i *Brun*, som på grund af sin lille søns brune farve er nødt til at forholde sig til de her spørgsmål lidt oftere end så mange andre, ind imellem sikkert også mere end hun har lyst til eller orker, som dette uddrag meget fint antyder:

”Jeg hentede ham i vuggestuen. Frances sagde, at hun var begyndt at sige til de andre forældre, at de ikke skulle røre ham i håret. At det var for meget for ham. Jeg tænker ikke så meget over det mere. Jeg kan ikke se de afrikanske træk. Jeg ser min mand og min søn. Men så af og til er de der. Som med alle jeg elsker. Pludselig kan jeg se dem udefra, et øjeblik.”

Brun. Fortællinger om at føle sig anderledes i Danmark

Red. Zakiya Ajmi

Illustreret af Fei Huang

112 sider

Høst & Søn 2018

Alle tiders ALBUS

Af Leena Bækdal Jensen, læringsvejleder og PLC-koordinator på Tingbjerg Skole

Børnelitteraturfestivalen ALBUS 2018 på DOKK1 var et perfekt sammensurium af leg, aktivitet, spænding, overraskelse og begejstring for både store og små!

I dagene 1.-4. november 2018 løb den første internationale børnelitteraturfestival ALBUS af stabelen på DOKK1. Festivalen var arrangeret af Aarhus Kommunes Biblioteker i tæt samarbejde med en række partnere og skal efter planen afholdes hvert andet år. På programmet i 2018 var nogle af de mest spændende forfattere og illustratører inden for dansk og nordisk børnelitteratur samt flere gæster fra andre dele af verden.

De fire dage bød på en række forskelligartede arrangementer, hvor alle med interesse i børne- og ungdomslitteratur kunne deltage i skrive- og tegneworkshops, oplæsninger, kreative workshops og anderledes fortælleaktiviteter. Men hvorfor hedder børnelitteraturfestivalen egentlig ALBUS og hvad er intentionen med den? Projektleder Sif Lüscher Rauff fortæller med et smil på læben historien bag navnet:

- Oprindeligt var der en konkurrence for brugerne af Biblioteket, men forslagene ramte ikke helt, det der var intentionen med ALBUS. Vi måtte

tilbage i tænkeboks, og en dag udbød Mette Rabæk Poulsen, som er med i projektgruppen: "Alle Børn og Unge Læser - den skal hedde ALBUS!" Der var stor begejstring i teamet, indtil vi opdagede, at det ikke helt stemte med bogstaverne i navnet, så i stedet blev betydningen: Aarhus Litterære Børne- og UngeScene. Samtidig har navnet konnotationer til Albus Dumbledore fra Harry Potter-serien og den børnelitterære verden.

- Navnet skulle være noget, der ikke kun var for de små og heller ikke kun for de store, og som kunne bruges internationalt, fortsætter Sif Lüscher Rauff. - Målgruppen for ALBUS er meget bred. Det er børn i alle aldre, fagfolk og voksne med interesse for børnelitteratur. Der skal være lidt for daginstitutioner, familier med små børn og skoleklasser mellem 2. -9. klasse, fortæller Sif Lüscher Rauff.

Hun understreger at intentionen med ALBUS har været, at målgruppen skulle få mere lyst til at læse og få fortællingerne ind under huden:

- Det, vi gerne vil have, skal være en del af festivalens DNA, er at præsentere litteratur på forskellige måder og at skabe aktive og deltagende børn gennem nye anderledes formidlingsformer, forklarer Sif Lüscher Rauff og uddyber: - DNA'et har tre ben: 1) bredde i formidlingsformer, 2) aktive børn og 3) samarbejde og samskabelse. Samtidig var det et ønske, at danske børn skal møde historier fra andre dele af verden, hvilket i år tæller fem nationaliteter.

Et mylder af aktiviteter

Over alt på ALBUS inviteres børn, unge og barnlige sjæle ind i litteraturens verden med aktiviteter skabt for, med og af børn. Alle kan farvelægge en kæmpeillustration af "DA MUMBO JUMBO BLEV KÆMPESTOR" af Jakob Martin Strid eller designe en bogforside og vinde med Orla. Børnene danser med lys i øjnene ved Scenetrappen, mens "Mis med de blå øjne" rundes af; og en muslimsk friskoleklasse bliver grebet af noget, de ikke vidste var fedt, under en workshop med Josef Tzegai Yohannes, skaberen af tegneserien "The Urban Legend", hvor de skal bruge deres fantasi til at lave deres egen superhelt, der skal have et navn, et arbejde, en ærkefjende og noget han vil bekæmpe.

I Makerspace ankommer 6.a fra Kragelundskolen for at se udstillingen "Heltmod og hamskiftere," der er en del af projektet Fang Fortællingen, der med en fysisk udstilling har til hensigt at åbne den børnelitterære verden. Udstillingen er inspireret af Josefine Ottensens "Vikingsagn" og den består af et arbejdshæfte og nogle sten i Makerspace som eleverne kan interagere med fysisk eller digitalt.

På Udsigten fortæller Benni Bødker og John Kenn Mortensen om "Julebestiariet," som de har skrevet sammen: - I går åbnede gravene sig, og de døde begyndte at vandre. Så det er jo egentlig allerede begyndt. "Julebestiariet" er en overlevelsesguide eller

en slags felthåndbog. Vi foretager os alle mulige ting, når julen nærmer sig, men vi ved ikke længere hvorfor. Vi sætter grød ud til nissen, men hvorfor? Vi putter smør ovenpå... fordi vi vil overleve!

Eleverne lytter opmærksomt til fortællingen om julevætten og Lucia, mens de ser illustrationerne på skærmen ved scenen. De skal dernæst tegne deres eget julemonster, og til sidst giver John Kenn Mortensen eksempler på hvad der har god effekt, når man skal tegne noget virkeligt skræmmende. Fx gør det en markant forskel, om man tegner pupiller i monsterets øjne eller ej. En kroget, spids næse og skæg har også en skummel effekt.

Børnelitteraturen udvider!

I Store Sal afholdes det tværfaglige seminar "Børnelitteraturen udvider!" Programmet er rigt besat med forskere, forfattere og formidlere, og omfatter bl.a. en samtale mellem Nina Christensen, professor samt leder af Center for Børns Litteratur og Medier, og illustratør Kamila Slocinska, som har skabt ALBUS' logo. Samtalen går på Slocinskas samarbejde med Dokk1 og ALBUS teamet om at designe et multifunktionelt logo bestående af scenografiske elementer, der kan flyttes rundt

og som taler til det fantasifulde, legende og grænseløse.

- Det skulle være stofligt, fortæller Kamila Slocinska. - Bøger er stoflige, så det var vigtigt at skabe stoflighed, så man træder ind i bogverdenen. Samtidig er ALBUS en festival for både børn og unge, så det måtte ikke blive for nuttet. Det skulle indfange begge målgrupper.

Tankesættet bag ALBUS understøttes af logoet, der udstråler et legende univers med væsner udført i en kunstnerisk streg, der henvender sig til såvel børn, unge og voksne.

På programmet er også Hanna El Ghoufti, Bibliotekscenter for integration, som repræsentant for projektet www.verdensbiblioteket.dk, som er udviklet for at formidle kendskab til bøgerne gennem det digitale i det lokale. Om projektet siger hun bl.a.: - Ikke alle børn har lige adgang til litteratur. Det er vigtigt, at man føler sig repræsenteret.

Hanna El Ghoufti fortæller at projektet arbejder med at oversætte litteratur fra den vestlige verden til forskellige sprog, for at repræsentere og skabe genkendelighed for målgruppen, der bl.a. er direkte integrerede elever i folkeskolen

og flersprogede med forskellige kulturelle baggrunde.

Læseambassadørerne

I Informationen står Læseambassadørerne Ida Augusta Press Mathiasen, Tobias Feldbak Svantemann og Maja Eskerod Ifversen og tager i mod i deres gule T-shirts med ALBUS-logoet på maven. Læseambassadørernes opgave er at formidle læseglæde fra børn til andre børn.

- I skolen opfatter mange det som en straf, men når vi anbefaler bøger vi selv har læst, virker det ikke kedeligt for vores kammerater og det giver dem lyst til at læse, fortæller Ida. Og hendes ord bliver bekræftet af et meget rammende udsagn fra et af børnene: "Jeg gider jo ikke at høre om bøger fra en voksen eller en bibliotekar, for de synes jo bare, at alle bøger er gode. Men hvis jeg hører det fra mine venner, så tror jeg på, at bogen er god."

Læseambassadørerne er udvalgt fra Skæring Skole og tæller 15 læseglade elever fra 6.-8. årgang. Siden september har de være inde på DOKK1 fire gange, hvor de har været med til at udvikle læseambassadør-uddannelsen. Tobias anbefaler *Skyggens Læring* af John Flanagan. Maja og Ida anbefaler *Hunger Games* af Suzanne Collins.

Hvem vil være litterær

Vi er nået til finalen i "Hvem vil være litterær 2018" - og hvilken finale! På Rampen er der linet op med et dommerpanel, en festklædt vært og fire deltagerborde med pointtavler samt 12 neglebidende deltagere fra de skarpeste 5. klasser, der er nået hele vejen til den store finale. De fire hold sidder klar til at dyste på viden om 14 forskellige bogtitler, som de har læst igennem de seneste måneder.

Der dystes om den særlige ære, det er at få skolens navn skrevet i Den gyldne Bog og modtage vandrepokalene samt en række bogpræmier. Publikumsskaren vokser sig større og større i takt med at holdene taster sig gennem spørgsmålene i Kahoot'en, og en nervepirrende stemning spredes på rampen, da Team Bavnehøj giver Læsehestene baghjul. Jubelen og sejrskrålene vil ingen ende tage, da Team Bavnehøj taster sig ind på 1. pladsen og bliver vinder af Hvem vil være litterær 2018.

Initiativet er sat i værk af Team Børn fra DOKK1 og er blevet til i samarbejde med Center for Læring. 16 skoler har været tilmeldt konkurrencen med deres 5. klasser og udskillesløbet er foregået gennem tre runder, hvor 1. runde fandt sted på skolen i samarbejde med PLC, 2. runde blev afholdt i Viby, Åby, Risskov og på DOKK1, mens 3. runde er finalen på DOKK1 under ALBUS.

Beriget og inspireret

Ude på gadeplan finder jeg Karl Fischer i Bogbussen "Jytte" fra Flensborg, som er en af festivalens talrige samarbejdspartnere, der til dagligt kører rundt for at skabe fri og lige adgang til kultur for det danske mindretal i Sydslesvig. Blandt de mange samarbejdspartnere er også filmselskabet Zentropa, som har bidraget med en Vitello-gade, hvor man kan tegne Vitello, fortælle sin mest Vitello-agtige hemmelighed og se film; Teatret Filuren, hvor unge selv har sat forestillingen "De tre bukke bruse" op, som spilles for små

børn og derudover samarbejdet med DR om kåringen af Orla Prisen.

Jeg forlader ALBUS beriget med inspiration til formidling i min egen faglige kontekst som læringsvejleder og PLC-koordinator på Tingbjerg Skole, hvis læringscenter ligger i *Tingbjerg Bibliotek/Kulturhus*, som rummer folkebibliotek, pædagogisk læringscenter, kulturhus, mødelokaler, café, koncert- og teatersal under et tag. Overvældet og bjergtaget af alt det, der er sket på så kort tid og som er forløbet så perfekt i et stort sammenfurium af leg, aktivitet, spænding, overraskelse og begejstring i fantastiske DOKK1.

Et hus der skaber plads for spændende interaktioner og indtryk fra det børnelitterære univers, som jeg vil tage med mig og bringe videre på min hjemmebane – lige som forhåbentlig rigtig mange andre deltagere i Børnelitteraturfestivalen ALBUS.

